

ŠVIETIMAS

LANKĖME PUNSKO APYLINKES – Patricija Valinčiūtė, Sandra Pakuckaitė	3
PRAĖJUSIEJI MOKSLO METAI LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE	
PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE – Vida Jolanta Stankevičienė	4
SUVALKŲ LIETUVIŲ VAIKŲ DARŽELYJE – Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė	7
PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE – Vida Uzdilienė	9
SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE – Irena Gasperavičiūtė	11
VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE – Grażina Kibyšienė	14
PUNSKO KOVO I I-OSIOS LICĖJUJE – Birutė Vaičiulienė	18

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

„IŠVADUOTOJŲ“ KERŠTAS 1941-ŪJŲ BIRŽELĮ LIETUVOJE – Gintaras Lučinskas	22
PRISIMINIMŲ NUOTRUPOS – Rokiškėnas	24

SKELBIMAI

SVEIKA GYVENSENĀ

PUNSKO VALSČIAUS SOCIALINIŲ PROBLEMŲ ĮVERTINIMAS	26
--	----

Viršeliuose:

Seinų lietuvių „Žiburio“ muzikantai (Teresės Gausienės nuotr.)

Pirmokai po priesaikos (Iš Punsko licėjaus archyvo)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23

tel. / faks. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Ołów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Eugenija Pakutkienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2021-06-28

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

Zadanie pn. „Wydanie 24 numerów dwutygodnika „Auśra” zrealizowano dzięki dotacji Ministra Spraw Wewnętrzných i Administracji.

Ministerstwo
Spraw Wewnętrzných
i Administracji

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos
rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pagaliau laisvės ir normalaus gyvenimo dvelksmas: galima nuvažiuoti į Lietuvą, galima restorane suvalgyti pietus, galima nueiti į koncertą, galima buvo normaliai užbaigti mokslo metus. Lyg ir nieko ypatingo, taip būdavo nuolatos. Ir štai įrodymas, kad viską pradeda-me vertinti, kai to netenkame. Laimė, vėl šventėme Jonines, ansambliai susibūrė pagaladusy per tradicinį Šąskrydį, Punske vyko Petrinių atlaidai. Atrodo, vasarą bus ir kiti kultūriniai renginiai.

Sugrįžus normalumui, norėtusi tikėti, kad taip ir pasiliks. Bet gal tai pernelyg naiivu – interneto portaluose jau dabar daugybė gąsdinimų Delta atmainos pavojingumu ir rudenį ateisiančia nauja susirgimų banga.

Ši „Aušros“ numerį tradiciškai birželio pabaigoje skiriame mokykloms. Birželio 25 d. mokiniai atėjo paskutinį kartą šiais mokslo metais į mokyklą, pasiėmė pažymėjimus, po to koridoriai sugėrė jų klegesio aidą, o mokytojai ėmėsi pildyti galybę dokumentų, kad pagaliau galėtų džiaugtis išlauktosiomis atostogomis. Didžioji šių mokslo metų dalis praleista prie kompiuterių ekranų. Daug kas komentavo, kad mokytojai nieko neveikė. Patikėkit, tai nepavydėtina situacija – toks darbas daug ką komplikuoja. Kaip gydymas telefonu, taip mokymas per kompiuterį tikrai neatstos tiesioginio kontakto. Jau dabar iš žiniasklaidos matome, kad Lietuva susidurs su didžiuliu iššūkiu – daugybė mokytojų iš-eina iš darbo. O kas ateis, kai šiuo metu niekas nenori rinktis pedagoginių studijų? Kaip sekėsi lietuviškoms Punsko, Seinų, Vidugirių ir Suvalkų mokykloms ir vaikų darželiams 2020/2021 mokslo metais, sužinosite paskaitę šią „Aušrą“.

Lankėme Punsko apylinkes

PATRICIJA VALINČIŪTĖ, SANDRA PAKUCKAITĖ

Birželio 14 dieną mes, Vidugirių mokyklos IV–VIII klasių mokiniai, su mokytojomis Onute Samulevičiene ir Irena Mackevičiене išvykome lankyti Punsko apylinkes. Su mumis keliavo ir apie mūsų krašto istoriją ir gamtą pasakoją gidas – Vytautas Batvinskas.

Pirmiausia nuvykome į Kreivėnus prie garsaus mūsų krašto knygnešio Povilo Matulevičiaus paminklo. Ne visi žinojome, kad P. Matulevičius gimęs Paliūnuose ir buvo akmenkalys. Vėliau nuvažiavome prie Apšakalnio, kur kažkada žmonės linksminosi, vyko koncertai, šokiai. Vytautas Batvinskas nusivedė mus ant Barsukalnio, kur galėjome paliesti akmenį, teikiantį energijos. Visi, kurie lietė tą akmenį, jautė šilumą. Pakeliui dar buvo labai daug akmenų – pilkapių. Miške stovėjo kryžius. Sakoma, jog seniau jo vietoje buvo pastatyta koplyčia.

Keliaudami toliau, įkopėme į Eglinės piliakalnį, nuo kurio matėsi nuostabūs vaizdai. Šeiminkų svirne, kuriam apie 200 metų, aplankėme

parodą, skirtą jotvingiams. Pamatėme daug įdomių daiktų, kuriuos archeologai iškasė ir rado po karo.

Nuvažiavę į Vaičiuliškes, užsiropštėme į Karosinės kalną, kuris yra aukščiausias Seinų apskrityje (221 m v. j. l.). Nuo jo atsivėrė labai gražūs vaizdai. Galėjome žiūrėti pro žiūroną. Matėme Punsko, Vidugirių, net ir Seinų bažnyčių bokštus. Punsko kaime užlipome ant kalno, kur pastatytas bokštas su kamera, kuri rodo Punsko apylinkes 24/7. Nuo šio kalno irgi matėme tas pačias bažnyčias.

Pabaigoje nuvažiavome į mažąjį zoologijos sodą („Mini Zoo“). Ten buvo įvairūs gyvūnai, labai daug paukščių. Mums labiausiai patiko kupranugaris. Ten esąs Gyvūnų reabilitacijos centras, kur galėjome paglostyti beveik visus gyvūnus.

Išvyka mums labai patiko, buvo be galo smagu ir įdomu. Labai dėkojame gerbiamaam gidui Vytautui Batvinskui už spalvingai papasakotą turiningą Punsko krašto istoriją. Ačiūūū!

Is Vidugirių mokyklos archyvo

PRAĖJUSIEJI MOKSLO METAI LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE

Punsko savivaldybės vaikų darželyje

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

VIDA JOLANTA STANKEVIČIENĖ

Kaip greitai prabėgo 2020/2021 mokslo metai Punsko savivaldybės vaikų darželyje... Pirmieji žingsniai darželyje dažniausiai būna nedrąsūs ir pilni baimės. Laikui bėgant mažyliai auga, tampa drąsesni. Šiomet darželio ugdytinių gretas palieka 38 šešiamečiai. Visi jie eis į pirmą klasę. Darželyje jie daug ko išmoko: dainuoti, šokti, skaityti, skaičiuoti, dažyti, rašyti...

Punsko savivaldybės vaikų darželyje dirbo penkios vaikų grupės: dvi lietuviškos 3–4 metų „Meškiukų“ ir „Ežiukų“, dvi lietuviškos 5–6 metų „Varlyčių“ ir „Boružėlių“ bei viena

lenkiška „Nyškutukų“. Vyko papildomos anglų kalbos pamokėlės. Vaikai, turintys kalbos sutrikimų, lankė logopedinius užsiėmimus, mažyliams su specialiais poreikiais buvo užtikrinta psichologinė ir pedagoginė pagalba.

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

Nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. iki 2021 m. birželio 30 d. Punsko savivaldybės vaikų darželis vykdo projektą „Punsko vaikų darželio auklėtinių kompetencijų ugdymas“. Jį įgyvendina Visuomeninių iniciatyvų forumo fondas

kartu su Punsko valsčiumi. Projektui lėšos skirtos iš Palenkės vaivadijos regioninės operacinės programos. Visiems darželinukams vyko papildomos kodavimo ir programavimo, anglų kalbos, ekologijos, verslumo, muzikinio ugdymo ir šokių pamokėlės. Vaikams, kurie turėjo kalbos sutrikimų, buvo suteikta logopedo, o vaikams su specialiais poreikiais – psichologinė pagalba ir korekcinė mankšta. Vykdamas projektą darželio mokytojai pakėlė kvalifikacijas, dalyvavo mokymuose apie naujoves ir kūrybingumo ugdymą dirbant su vaikais. Iš projekto lėšų nupirkta

Iš Punsco darželio archyvo

SMART lentų, nešiojamųjų kompiuterių bei kitos įrangos, išgyta didaktinių medžiagų gamtos, kodavimo, muzikos bei korekcinės mankštos pamokėlėms.

Igyvendinant minėtą projektą darželio ugdytiniai rudenį buvo nuvykę į Tarptautinio dialogo centrą Krasnagrūdoje. Vaikučiai susipažino su gražia gamta, augalais, vabalais ir gyvūnėliais. Pavasarį kelis kartus aplankė Vygrių nacionalinį parką, kur vyko edukaciniai užsiėmimai gamtoje. Aplankėme taip pat Vygrių nacionalinio parko muziejų Stary Folvark vietovėje. Į darželį buvo atvykę ekspertai, kurie mokė darželinukus koduoti ir programuoti. Vyko taip pat gamtos užsiėmimai, eksperimentai, korekcinė mankšta bei muzikinės, skaitmeninės bibliotekos pamokėlės ir vyresniems ugdytiniais VR – virtuali realybė. Gruodžio 6 dieną vaikučiai šventė Mikalojaus gimtadienį, o prieš Kalėdas Kalėdų Senelis paliko vaikams visą maišą dovanėlių. Darželinukai paminėjo Vasario 16-ąją. Kasmet mūsų darželyje švenčiame Lietuvos gimtadienį. Lietuviškų

grupių vaikučiai šią šventę paminėjo savo salėse su auklėtojomis.

Darželio ugdytiniai mielai dalyvauja įvairiuose konkursuose. Vilniaus „Spindulio“ progimnazija surengė Tarptautinę ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų kūrybinių darbų parodą „Plazdėk, Trispalve, plazdėk!“. Ji vyko interneto svetainėje ir buvo skirta Lietuvos atkūrimo dienai paminėti. Parodos tikslas – įvairiais būdais ir priemonėmis pavaizduoti Lietuvos nacionalinį simbolį Trispalvę, ugdyti ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų meninę raišką ir kūrybinius gebėjimus. Dalyviai

apdovanoti padėkos raštais. Suvalkų lietuvių vaikų darželis suorganizavo piešinių konkursą „Mano Lietuva“. Darželinukai taip pat mielai jame dalyvavo ir laimėjo vietas bei pagyrimus. Gegužės 10 dieną Punsco vaikų darželyje vyko dailiojo žodžio konkursas. Birželio 16-ąją „Varlyčių“ ir „Boružėlių“ grupės, paruošusios spektaklį „Gedimino sapnas“, dalyvavo Vaikų teatrų festivalyje Seinuose.

Igyvendinant projektą „Punsco vaikų darželio auklėtinių kompetencijų ugdymas“, birželio 1 dieną vaikučiai buvo nuvykę į Pramogų ir poilsio centrą „Šilainė“. Išvykos tikslas – susipažinti su amatais, linksmi ir vertingai praleisti laiką gamtoje. Vaikučiai turėjo progą sužinoti, kaip gaminama naminė duona, mušamas sviestas. Darželinukai minkė duoną ir ją ruošė kepinui, melžė pastatytą netikrą karvytę, malė grūdus ir mušė sviestą. Darželio ugdytiniai taip pat turėjo progą susipažinti su policininko darbu. Policininkai pristatė savo darbą, tarnybinę aprangą ir mašiną. Po visų pramogų vaikai vaišinosi dešrelėmis ir ką tik iškepta šilta duona. Ragavo taip pat duonytės su

Iš Punsco darželio archyvo

sumuštu naminiu sviestu. Pasivažišius visų vaikų laukė animatorė, kuri vedė judriuosius žaidimus. Darželinukai smagiai šoko, traukė virvę, žaidė su burbulais ir sviedinukais. Žaidimams pasibaigus vaikų laukė dar viena staigmena – skanūs ledai.

Darželis dalyvavo ir akcijoje „Grašių kalnas“, kurios tikslas – padėti pagalbos reikalaujantiems vaikams.

Nuoširdžiai dėkojame tiems, kas 1 % pajamų mokesčio skyrė mūsų vaikų darželiui. Už tuos pinigus nupirkta kameros ir ritininės užuolaidos, taip pat didaktinių priemonių dirbti su vaikais, turinčiais specialių poreikių. Labai džiaugiamės, kad sėkmingai vyko darželio renovacija ir remontas, apšiltintos pastato sienos, sumontuoti saulės kolektoriai

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

Iš Punsko darželio archyvo

ir fotovoltinės plokštės, įrengtas geoterminis šildymas.

Šiais mokslo metais didelės paramos sulaukėme iš Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos. Kadangi mokymas iš dalies vyko nuotoliniu būdu, gavome lėšų, už kurias įsigijome kompiuterinės įrangos. Iš projekto lėšų nupirkta taip pat lietuviškos knygtės 5–6 metų darželinukams.

Ačiū tariame įmonėms ir jų savininkams už finansinę ir dalykinę paramą darželio veiklai. Dėkojame auklėtinių tėveliams už visokeriopą paramą ir gerą bendradarbiavimą. Linkime nuostabių, išpūdingų atostogų, nepakartojamų akimirkų ir saulėtų dienų, kurios suteiktų daug džiaugsmo!

Suvalkų lietuvių vaikų darželyje

JOLANTA MALINAUSKAITĖ-VEKTORIENĖ

Suvalkų lietuvių vaikų darželis gyvuoja nuo 2020 m. rugsėjo 1 d. Dvejus metus kantriai laukėme ir siekėme, kad lietuviška švietimo įstaiga Suvalkuose būtų atidaryta. Puikiai suprantame, kad tai istorinis momentas, bet ir puikiai žinome, jog be Lietuvos Vyriausybės paramos ir palaikymo kažin ar ta suvalkiečių svajonė būtų tapusi realybe.

Džiaugiuosi, kad rugsėjo pradžioje mokėsi 8, o pirmuosius mokslo metus baigia 13 vaikučių. Darželis veikia visus metus (išskyrus valstybines šventes ir dviejų savaitių laikotarpį liepos/rugpjūčio mėn.) nuo 7 iki 17 val. Esame įsikūrę miesto centre – pastatas naujas, patalpos pritaikytos vaikučių poreikiams, nauja ir moderni edukacinė bazė. Šiomet susibūrėme tik į vieną 2,5–4 metų amžiaus grupę, tačiau nuo kitų metų augsime

Iš Suvalkų darželio archyvo

kartu su vaikučiais ir dalinsimės į dvi amžiaus grupes. Auklėtojomis dirbo Aneta Kulčickaitė ir Darija Vyšniauskienė. Vaikučiai, be programinių dalykų, turėjo ir aibę papildomų užsiėmimų. Tai anglų kalba (mokyt. Onutė Ivoškaitė), korekciniai užsiėmimai (mokyt. Irena Lila), psichologiniai žaidimai (psichologė Aldutė Vaičiulytė) bei meninė veikla: šokis (Alicija Kraužlytė), muzikavimas (Arnoldas Vaznelis) ir teatras (Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė). Pateikus projektą ŠMSM ir gavus finansavimą

pavyko įsigyti interaktyvų kilimą – puikią modernią papildomą ugdymo priemonę, kuri tinkama naudoti beveik per kiekvienus užsiėmimus. Kas antrą savaitę vykdavo „keistadieniai“ – auklėtojos kruopščiai paruošdavo vaikams įvairiausių užsiėmimų ir temų (pvz., eksperimentų diena, kosmoso diena, bitutės diena, pieno šventė ir kt.).

Minėjome valstybines šventes. Vasario 16 d. prie darželio pražydo trispalvė tulpių pieva, tądien vyko ir tautinio kostiumo pristatymas. Suvalkų lietuvių vaikų darželis kartu su Lenkijos lietuvių bendruomene parkietė ir kitus mūsų krašto vaikučius dalyvauti piešinių konkurse „Mano Lietuva“. Labai džiaugiamės sulaukę daugiau nei 100 vaikų darbelių. Kovo 11-ąją ugdytiniai susipažino su lietuvių liaudies instrumentais. Dauguma jų niekad nebuvo net matę kanklių, birbynių, ragų ar skudučių.

Iš Suvalkų darželio archyvo

Iš Suvalkų darželio archyvo

Labai laukėme Kalėdų, eglutės įžiebimo ir Kalėdų Senelio. Deja, dėl pandemijos senelių į šventę pasikviesti negalėjome, bet parengėme jiems programėlę ir atvirukus su viltimi, kad kitais metais susitiksim darželyje. Vaikų dienos proga pirmą kartą važiuojame autobusiuku į Punkską. Čia aplankėme „Pasakų kaimelį“, o po to „Šilė“ vyko Šeimos piknikas, kuriame dalyvavo vaikučiai ir – kiekvieno galėjo – tėveliai.

Praėjusių metų rugsėjį virtualiai, o šį pavasarį jau gyvai dalyvavome dailiojo žodžio konkurse bei XXX vaikų teatrų festivalyje „Raganė“ Seinuose, kur parodėme mūsų spektakliuką „Alkanas žvirblėlis“. Dalyvavome piešinių konkurse „Kuriu su savo šeima“, kurį surengė Marijampolės vaikų darželis, prisijungdavome prie įvairiausių pilietinių akcijų: aplinkos tvarkymo, žvakelių įžiebimo Laisvės gynėjų dienos proga, „Gyvybės medžio“ sukūrimo Gedulo ir vilties diena paminėti. Gaila, kad nepavyko numarginti margučių – balandžių darželis dėl įvestų sąlygų apribojimų, galima sakyti, nedirbo.

Apie mūsų šventes ir šio kiadienius galite pasiskaityti feisbuko paskyroje

Suvalkų lietuvių vaikų darželis. Stengiamės nuosekliai dalintis savo gyvenimo akimirkomis ne tik su tėveliais, bet ir visa bendruomene.

Pirmuosius mokslo metus simboliškai pradėjome ir baigėme „Lietuviško vakaro“ metu „Loft“ viešbutyje Suvalkuose. Noriu padėkoti visiems, kurie prisidėjo prie įstaigos atsiradimo ir gyvavimo – visų pirma LR švietimo, mokslo ir sporto ministerijai,

mūsų steigėjui Vysk. A. Baranauskos fondui ir kitų organizacijų vadovams. Ačiū darbuotojams už ryžtą, norą ir pastangas. Pradėti naują veiklą nėra taip paprasta, reikia kurti viską nuo pamatų, o kuriant – įdėti savo širdį ir skirti savo laiką. Ačiū tėveliams už glaudų bendradarbiavimą, palaikymą, vieni kitų rėmimą. Ypatingai dėkui Tėvų tarybai: Aliui Kliučinskui, Daivai Krakauskaitei ir Algiui Žilinskui. Ypatingai ačiū tariau ir mūsų privatiems rėmėjams: Gediminui Žilinskui iš JAV, Elenai ir Kazimierui Baranauskams iš Suvalkų bei Pranui Sovuliui iš Suvalkų.

Liepos mėn. vykdysime projektą „Mokausi lietuviškai“, skatinantį vaikus mokytis lietuvių kalbos. Kviečiame darželinio amžiaus vaikučius registruoti adresu darzelis.suvalkai@gmail.com. Stovykla vyks liepos 19–23 d. Daugiau informacijos telefonu arba el. paštu.

Visi su viltimi žiūrime į ateitį. Laukiame vaikučių ir jų tėvelių mūsų mažytėje darželio bendruomenėje. Laukiame sprendimų dėl lietuviškos mokyklėlės steigimo Suvalkuose. Vis dar apie ją svajojame, o juk sakoma, kad svajonės pildosi.

Iš Suvalkų darželio archyvo

Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje

VIDA UZDILIENĖ

Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje 2020/2021 mokslo metai – ar prarasti, ar naujai atrasti? Mums, mokiniams ir mokytojams, didžiulis iššūkis ne tik technologijos, bet ir bendravimo atžvilgiu.

2020 m. rugsėjį į mokyklos suolus susėdo 213 mokinių. Visi išsiilgę bendravimo dėl ilgosios pandemijos. Tačiau mokslas mokykloje netruko ilgai, vos du mėnesius. Suspenduoti mokiniai parengti trumpą programėlę Mokytojų diena ir vėl reikėjo sugrįžti prie nuotolinio mokymo.

Džiugu, kad moksleiviai dalyvavo ne viename konkurse: žinių apie šventąjį Kazimierą, palaimintuosius Teofilų Matulionį ir Jurgį Matulaitį, lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos, dailiojo žodžio. Mokyklos savivalda surengė viktoriną, skirtą mokyklos globėjams Dariui ir Girėnui, margučių bei fotografijų konkursus.

Vasario 16-ąją Lietuvos valstybės atkūrimo dienos proga Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinės mokyklos atstovai Mantas Marcinkevičius, Mangirdas Vektorius ir Karolina Agurkytė dalyvavo interaktyviame nuotoliniame istorijos-geografijos žaidime „Protų mūšis“, kurį suorganizavo Vilniaus profesinio mokymo centro „Žirmūnai“ geografijos mokytoja Aida Baliukevičienė ir Vilniaus automechanikų ir verslo mokyklos istorijos mokytoja Jolita Bielinytė. Žaidime dalyvavo 7 komandos iš Vilniaus, Kauno, Kupiškio ir Punsko. Dalyviai išbandė savo jėgas keliose rungtyse. Jie pasinėrė į 1918 m. vasario 16-osios

Iš Punsko mokyklos archyvo

įvykių aplinkybes. Analizavo tekstus, žymėjo datas ir vietas. Bandė istorinius įvykius atpažinti rodomuose filmuose. Dėl nepaprastų aplinkybių renginys vyko Zoom aplinkoje, o paskiros rungtys Quizzes ir Flippity. Klausimai buvo labai įdomūs, pvz.: Kokios profesijos signatarų buvo daugiausia? Kiek signatarų turėjo barzdas? Kas buvo muštukai, kirptukai ar lietai? Koku automobiliu važinėjo Antanas Smetona? J. Smetonienė prezidentui į medžioklę įdėdavo jo mėgstamą patiekalą bigosą, kas tai? Kokia lietuviško žodžio „pilietis“ kilmė? Žaidime dalyvavo ne tik mokyklų bendruomenių atstovai, bet ir pakviesti garbūs svečiai: MRU Politikos mokslų instituto direktorius doc. dr. Gediminas Kazėnas ir Punsko valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas. Punsko komandos laimėjo trečiąją vietą. Įsitikinome, kad

tokie renginiai moksleiviams tikrai patinka.

„Nemirsiu, kol maskoliai iš Lietuvos neišeis...“ Šie Jurgio Bielinio, vadinamo knygnešių karaliumi, pranašiški žodžiai nutiesė kelią į lietuvių tautos išsivadavimą. Patriarchas labai susirūpino iš laikraščių sužinojęs, kad Lietuvos Taryba nori sąjungos su Vokietija. Tiesos jis neišgirdo, nes 1918 m. sausio 18 d. kelyje į Vilnių mirė. Kovo 16-oji, šio legendinio knygnešio gimimo diena, tapo Knygnešių diena. 2020 m. spalio 9 d. Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje vyko viktorina „Knygnešių keliais“, kurią parengė istorijos mokytoja Onutė Vaznelienė. Konkursas buvo suorganizuotas pagal Tautos fondo finansuojamą projektą „2020-ieji Mokyklų bendruomenių metai“. Viktorina, tai puiki proga sutelkti bendram darbui

Iš Punsko mokyklos archyvo

mokyklos bendruomenę, plėsti mokinių žinias ir savarankiškumą. Mūsų mokyklos mokiniai visad aktyviai dalyvauja tokiuose renginiuose.

Istorijos žinių viktorinoje iš viso dalyvavo 16 mokinių. Septintų ir aštuntų klasių atstovai Erika Stankauskaitė, Gabija Petruškevičiūtė, Natalija Chšanauskaitė, Alina Grigutyte, Gabrielė Baranauskaitė, Sigita Aleksaitė, Mantas Marcinkevičius, Skaistė Petruškevičiūtė, Faustina Radzevičiūtė, Karolina Agurkytė, Mangirdas Vektorius ir Martynas Valinčius susiskirstė į keturias komandas. Renginio vedėja buvo Gabija Uzdilaitė. Šis renginys skirtas ne tik knygnešių darbui atminti, bet ir mūsų unikalaus krašto tautinės atminties išsaugojimui. Daug kalbėjome apie knygnešystę Seinų ir Punsko krašte. Mokiniai turėjo progą prisiminti labiausiai žinomą Povilą Matulevičių, susipažinti su Vinco Markevičiaus, Karolio Petruškevičiaus ar Navinykuose gimusio knygnešio, visuomenininko, rašytojo, vaistininko Jurgio Milančiaus biografijomis. Dalyviai sužinojo, kad žiurkynu buvo vadinama Seinų kunigų seminarijoje įrengta draudžiamų knygų slėptuvė. Stengėsi atpažinti Motiejaus Valančiaus pokalbį su Jurgiu Bielinium, kurį įrašė vyresnieji draugai Jokūbas

Zimnickas ir Ernestas Baranauskas. Netrūko emocijų. IV–VI klasių mokinės Emilija Aleksaitė, Klaudija Slabašauskaitė, Sara Žilinskaitė (IV a), Augustina Zdanytė (V), Virginija Rėkaitė (VI a), Inesa Nevulytė (VI b), Gabija Stoskeliūnaitė, Onutė Radzevičiūtė (VI b) dalyvavo plakatų kūrimo konkurse. Dalyvės turėjo atlikti kūrybinį darbą – plakatą, susijusį su pasirinkto knygnešio gyvenimu ir nuveiktais darbais. Konkurso nugalėtoja tapo Inesa Nevulytė. Visų jo dalyvių darbai eksponuojami mokyklos koridoriuje. Dailės konkursą koordinavo mokytoja Violeta Vainienė. Renginio pabaigoje pasirodžiusios nuotraukos priminė dalyviams jų seną kelionę į Pagėgius. Tada, būdami dar ketvirtokai, jie kopė į Rambyno kalną, iš kurio matėsi knygnešių keliai ir tiltas į Tilžę, o Martyno Jankaus muziejuje pasodino atminimo eglę. Viktorinoje daugiausiai balų surinko VIII b klasės mokiniai, bet pralaimėjusiųjų nebuvo. Visos komandos laimėjo, nes iš renginio išėjo su knygomis ir dideliu žinių lobynu.

Mokiniai dalyvavo ne viename tarptautiniame konkurse: kūrybinių darbų konkurse „Sveikinimas Vilniaus lietuvių namams 30-mečio proga“, kūrybinių darbų-palinkėjimų Lietuvai konkurse „Lietuva

mano širdyje“, kurį surengė Vilniaus lietuvių namų Užsienio lietuvių švietimo skyrius (reikėjo vartojant lietuvių sakytinę arba rašytinę kalbą sukurti kūrybišką palinkėjimą Lietuvai).

Dalyvavome (ir dalyvausime kitais mokslo metais) Vilniaus „Laisvės“ gimnazijos bendruomenės parengtame projekte „Pasaulio Lietuva“, kurio tikslas – padėti mokiniams pažinti įvairiose šalyse gyvenančių lietuvių kultūrą, paveldą, puoselėti lietuvių bendruomenės gyvenimo

tradicijas. Mūsų moksleiviams piešinių ir eilėraščių apie draugystę konkursą surengė mokyklos psichologė ir pedagogė.

Š. m. birželio 19 d. suorganizavome jubiliejinį X tarptautinį Konstantino Savicko krepšinio turnyrą, kuriame dalyvavo Seinų, Punsko, Elko ir Balstogės vaikinių komandos bei Punsko ir Balstogės merginų komandos. Nugalėjo Elko komanda, antroje vietoje palikusi Balstogę, trečioje punskiečius, ketvirtoje Seinų „Žiburio“ mokyklos jaunuosius krepšininkus. Balstogės krepšininkės po įtemptos kovos įveikė punskietes. Visos komandos apdovanotos taurėmis ir atminimo nuotraukomis. Turnyrą finansavo Tautos fondas bei Dariaus ir Girėno pagrindinė mokykla.

Verta pasidžiaugti mūsų mokinių pasiekimais, nuveiktais darbais. Džiugu, kad jie nepabūgo sudėtingos, netikėtos ir nelauktos pandemijos. Visomis jėgomis stengėsi mokytis, siekti užsibrėžtų tikslų ir puikių rezultatų. Tikėkimės, kad po sunkių išbandymų daugiau neteks grįžti prie nuotolinio mokymo. Juk bendrauti, semtis žinių, rungtyniauti – geriausia yra su mokytojais, draugais, bendraamžiais... Linkėkime to sau ir visiems kitiems.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Baigėsi neeiliniai mokslo metai. Neeiliniai visų pirma tuo, kad vyresnieji mokiniai vos tris mėnesius mokėsi stacionariai. Taigi didžioji dalis pamokų vyko per nuotolį, daugiausiai naudojant Teams programą. Žinoma, taip buvę ne tik „Žiburio“ mokykloje, o visoje Lenkijoje. Kur ten Lenkijoje – Europoje, pasaulyje. Visiems tai nauja patirtis. Karantino specifika daug ką lėmė, keitėsi mokymo metodai, buvo ieškoma naujų bendravimo ir mokymo formų, tačiau mokyklos gyvenimas buvęs kitoks: neįvyko įprasti renginiai arba vyko kitaip – virtualiai.

Šiais mokslo metais Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje mokėsi 83 mokiniai ir 28 vaikų darželio ugdytiniai, iš viso 111 vaikų. Rugsėjį pradėjome mokslo metus stacionariai, taip juos ir baigėme, gegužės 17 d. vėl sugrįžę į mokyklos suolus.

Į rudenį buvo nukeltas pernykštis

Vaikų teatrų festivalis, taigi vaikai spėjo surepetuoti savo vaidmenis. Jis vyko virtualiai. Mūsų mokykloje vaidinimus buvo paruošę ketvirtokai (vad. jų buvusi auklėtoja Irena Vaicekauskienė ir dabartinė – Irena Gasperavičiūtė, muz. Juozas Pileckas) ir septintokai su dramos būrelio vadove Janina Macukoniene. Nuotoliniu būdu vyko ir Lenkijos lietuvių draugijos organizuojami dalykiniai konkursai: lietuvių kalbos, Lietuvos istorijos ir geografijos, dailiojo žodžio. Mūsų mokyklos mokiniai dalyvavo labai gausiai ir laimėjo prizines vietas. Konkursų rezultatai buvo skelbiami 2020 m. „Aušros“ 24 nr.

Dalyvavome Vilniaus lietuvių namų organizuotame meninio skaitymo konkurse „Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“. I–IV klasių grupėje antroji vieta atiteko Liepai Vilkelytei, trečioji Julijai Krakauskaitei; V–VIII klasių grupėje Rasa

Maksimavičiūtė laimėjo antrąją vietą, trečiąją – Jolanta Misiukonytė.

Vilniaus lietuvių namai taip pat paskelbė kūrybinį konkursą „Lietuva mano širdyje“, skirtą Lietuvių kalbos dienoms. Reikėjo sukurti sveikinimą Lietuvai. Loreta Kalkauskaitė laimėjo trečiąją vietą VII–VIII klasių piešinių kategorijoje, Julija Krakauskaitė pirmąją vietą pradinė klasių eilėraščių ir laišku kategorijoje, Lena Leončikaitė trečiąją vietą I–IV klasių piešinių kategorijoje. Nominacija už tradicijų puoselėjimą skirta Ulai Vilkelytei, Birutei Vaicekauskaitei, Vainai Vaicekauskaitei, Elyzai Gudaitytei, Rasai Maksimavičiūtei.

Pradinė ir IV klasių mokiniai dalyvavo Lietuvos ambasados Lenkijoje paskelbtame piešinių konkurse Sausio 13-osios tema. Prizines vietas pelnė Matas Kmieliauskas, Povilas Zdanys, Kristijonas Dembauskas, Artūras Petruškevičius. Girininkijos

Irenos Gasperavičiūtės nuotr.

Pirmokų krikštas

Pirmokų spektaklis

Glemboki Brud (Głęboki Bród) paskelbtame dailės darbų konkurse „Briedis“ Evelina Aleksaitė gavo pagyrimą. O trečiokas Matas Kmieliauskas pagyrimą pelnė Ūkininkų draudimo bendrovės (KRUS) paskelbtame konkurse „Kaime saugu“.

Tarptautiniame ikimokyklinio, priešmokyklinio bei pradinio ugdymo įstaigų mokytojų, ugdytinių, švietimo pagalbos specialistų – logopedų, spec. pedagogų projekte „Drum drum drumbacelė“ dalyvavo pirmos klasės mokinės Evelina Savickaitė, Inga Žukauskaitė, Amelija Sinkevičiūtė-Nevulytė ir Liepa Vilkelytė. Išsamiau apie jį: <https://www.klziogelis.lt/tarptautinio-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-bei-pradinio-ugdymo-svietimo-pagalbos-specialistu-projekto-drum-drum-drumbacelė-nuostatai/>.

Po žiemos atostogų vyko karnavalas, kuriame linksminosi darželinukai ir I–III klasių mokiniai. Šv. Kazimiero draugijos paskelbtame dailės darbų konkurse Liepa Vilkelytė laimėjo pirmąją vietą, o Inga

Žukauskaitė ir Lukas Aleksa – trečiąją, Evelina Savickaitė pelnė pagyrimą.

Mokykla dalyvavo projekte „Vaikų Velykėlės“ – siuntė savo numargintų margučių nuotraukas, taip pat Lenkijos lietuvių etninės kultūros

draugijos velykinio meno parodoje.

Tarptautinėje mokinių ir mokytojų fotografijos konkurse „Šypsauti Tau, Lietuva“ Matas Kmieliauskas laimėjo trečiąją vietą.

Mokytoja Birutė Stoskeliūnienė surengė mokymą apie sveiką maitinimąsi. Nuotoliniu būdu buvo organizuojamas su Sanepideminės tarnybos darbuotoja mokymas mokiniais, tėvams ir mokytojams.

Vasario 16-ąją, Kalėdinį koncertą ir Senelių dieną šiemet surengėme virtualiai – įrašėme ir paviešinome internete. Tokiu pat būdu dalyvavome Seinų „Lietuvių namų“ įrašytame Adventiniame vakare. Mūsų mokiniai Lietuvos nepriklausomybės dienos proga piešė piešinius Suvalkų lietuvių vaikų darželiui.

Atėjus pavasariui Lenkijos lietuvių draugija surengė 30-ąjį vaikų teatrų festivalį. Jame pasirodė trys Seinų „Žiburio“ mokyklos artistų grupės: pirmokai, kuriuos paruošė mokytoja Irena Vaicekauskienė (muz. Juozas Pileckas), ketvirtokai su mokytoja Janina Macukoniene ir vaikų darželio ugdytiniai, kuriuos ruošė Birutė Stoskeliūnienė. Dailės darbų

Aštuntokai su auklėtoja Elena Sidaryte

Aštuntokai su tėveliais, auklėtoja ir direktoriumi

konkurse prizines vietas laimėjo darželinukas Ernestas Berneckas ir pirmokė Liepa Vilkelytė. Taip pat šiais metais, kaip ir paprastai pavasarį, pasisėkė surengti dailiojo žodžio konkursą. Pradinių klasių mokiniai, galima sakyti, visi nori jame dalyvauti, taigi vyksta atranka mokyklos lygmeniu, o į konkursą patenka atrinkti patys geriausiai. I–IV klasių dalyvių penki laimi nominacijas. Šiais metais I klasėje mūsų laureatės buvo dvi – Liepa Vilkelytė ir Inga Žukauskaitė, II klasių grupėje laimėjo Kristijonas Gausa ir Dainius Grigutis, tarp trečiųjų geriausias buvo Evelina Aleksaitė ir Karina Berneckaitė, IV klasių kategorijoje nominacijas pelnė Julija Krakauskaitė ir Edvinas Valukonis. V–VI klasių grupėje Daumantas Kuosa laimėjo pirmąją vietą, Violeta Grigutytė pelnė pagyrimą, VII–VIII klasių – Vaiva Vaicekuskaitė laimėjo antrąją, o Rasa Maksimavičiūtė trečiąją vietą, Jolanta Misiukonytė gavo pagyrimą.

Nicolé Valinčiūtė, Alma Grigutytė ir Vaiva Vaicekuskaitė dalyvavo Marijampolės „Ryto“ pagrindinės mokyklos virtualiame tarptautiniame jaunųjų dizainerių konkurse „ADATA-2021“. Visos dalyvės gavo nominacijas.

Pradinių klasių mokiniai ir darželio auklėtiniai dalyvavo virtualiame susitikime su rašytoja Rasa Dmuchovskiene, knygos „Skrudėliukas Nežiniukas“ autore, ir iliustruotoju Gintaru Jociumi. Susitikimą suorganizavo mokytoja Birutė Stoskeliūnienė. Mokyklos krepšinio komanda Krepšinio turnyre Konstantino Savicko taurei laimėti Punske užėmė IV vietą.

„Žiburio“ trečiokai, priėję Pirmosios Komunijos, su kunigu Jaroslavu Kalinovskiu

Įsivasarojus netipiškai mūsų mokykloje buvo pakrikštyti pirmokai. Dėl nuotolinio mokymo renginys perkeltas į birželio mėnesį. Pirmokai parodė auklėtojos Irenos Vaicekuskienės parengtą spektakliuką apie žvirblį (scenarijus parengtas liaudies kūrybos pagrindu). Aštuntokai įteikė vaikams diplomus ir pagaliau pirmokėliai pasižadėjo būti geri mokiniai, gerbsią gimtąją kalbą, tėvynę ir gimtąjį kraštą.

Dėl objektyvių priežasčių šiais metais nevyko sporto rungtynės, taip pat trūko daugybės tradicinių kasmetinių renginių. Todėl visi nuoširdžiai tikisi, kad ateinančiais metais sugrįšime prie tradicinio mokymo ir nereikės akių gadinti valandų valandas sėdint prie kompiuterio. Kaip bus – gyvenimas parodys. Belieka palinkėti visiems puikių, šiltų ir saugių atostogų, o aštuntokams atvirų vartų ten, kur platūs vieškeliai veda, ir teisingų pasirinkimų visą likusį gyvenimą, taip kaip geras pasirinkimas buvo aštuonerius metus praleisti „Žiburio“ mokykloje.

Vidugirių mokykloje

GRAŽINA KIBYŠIENĖ

2020/2021 mokslo metai artėja į pabaigą. Ateina metas peržvelgti jų bėgsimą ir sustabdyti kai kurias reikšmingesnes akimirkas. Natūralu, kad kiekvienas sustosime ties kitu posūkiu, prisiminsime kitus vaizdinius. Bet daugeliui iš mūsų mokytojų bei mokinių šie mokslo metai prabėgo prie kompiuterio ekrano. Didesnę jų dalį žvelgėme ne į mokinių akis, o į bejausmį ekraną, kuriame rikiavosi moksleivių asmeniniai ženklukai – kačiukai, šuniukai, traktoriai, pyragėliai... Visi mokiniai į mokyklą sugrįžo tik artėjant vasarai – paūgėję, pasikeitę, bet džiugu, kad su šypsenomis veiduose.

Dėl karantino kai kurios tradicinės mokyklos šventės neįvyko, buvo organizuojamos mažesnėse grupėse, klasėse arba persikėlė į virtualiąją erdvę. Rugsėjo 26-ąją, Europos kalbų dieną, IV–VII klasių moksleiviai, mokinių savivaldos globėjos mokytojos Vidos Tumelienės paskatinti, paminėjo per auklėjimo pamokas. Mokiniai pristatė pačių paruoštas pateiktis apie Lietuvą, Lenkiją, Rusiją ir Angliją. Taip pat Mokytojų diena paminėta nesiburiant į vieną erdvę, o klasėse. Mokinių savivaldos pirmininkė Daiva moksleivių vardu perdavė nuoširdžius linkėjimus visiems mokytojams, o Patricija su Sandra padeklamavo eilėraščių. Vasario 16-ąją jaunesnieji 0–III kl. mokinukai paminėjo mokykloje, o vyresnieji namuose. Visą šventę vainikavo filmas, kurį galėjo pasižiūrėti tėveliai, ir taip kartu dalyvauti šventėje. Ir Kovo 11-ąją Vidugirių mokyklos nulinukai bei I–III klasių mokinukai paminėjo savo klasėse. Jie, pasipuošę tautiniais drabužiais,

Vaikų dienos akimirka

sugiedojo Lietuvos himną ir padainavo Lietuvai keletą dainų. Be to, pynė trispalves apyrankes, knygų skirtukus, pasidarė trispalves vėliavėles – širdes, piešė trispalves gėles. Jų klasės sužydėjo Lietuvos vėliavos spalvomis. O vyresnieji šventė namuose. Kiekvienas surado lietuviškos atributikos, pasipuošę patys ir dažnas papuošė savo namus trispalvėmis. Mokiniai sakė, jog klausėsi televizijos transliuojamų koncertų, žiūrėjo Kovo 11-ajai skirtas laidas. Mamytėms Motinos dienos proga dovanojome spektaklį „Kas išgelbėjo gėles“. Vaidino 0–III klasių mokinukai. Spektaklį įrašėme ir mamytės galėjo ne vieną kartą pasidžiaugti savo vaikučių dovana. Graži, linksma ir spalvinga buvo Vaikų gynimo diena. Šventė įvyko mokyklos kieme, kur pagaliau susirinko visi mūsų mokyklos mokiniai. O buvo visko... Dinozauro

kiaušiniai, drugelių sparneliai, skraidančios lėkštės, muilo burbulai, maišai, kelnės, šlepetės... Vyko futbolo, krepšinio, dviejų ugnių žaidynės, tempėme virvę. Degė laužas, o prie laužo kvėpėjo kepamos dešrelės. Ir dar ne viskas – juk dar ledai, krepšeliai dovanų.

Mokykloje švenčių buvo mažiau nei paprastai, bet konkursų – gausu. Mokiniai, net ir mokytojai dalyvavo šešiuose tarptautiniuose konkursuose. Didesnę jų dalis vyko virtualiojoje erdvėje, todėl konkursinę medžiagą reikėjo fotografuoti bei filmuoti.

Tarptautiniame rašikio skaitymo konkurse „Mano sapnuose vaikštai, Lietuva“ 2020 m. dalyvavo 16 mūsų mokyklos mokinių, 5 iš jų tapo laureatais (Karolina Kmieliauskaitė – III vieta, Mantas Radzevičius – I vieta, Ernestas Žilinskas – II vieta, Jonas Kalinauskas – I vieta, Rita Pečiulytė – III vieta). Mokiniai konkursui

paruošė mokytojos I. Kalinauskienė ir G. Kibyšienė.

Šeši II–IV klasių mokiniai dalyvavo III tarptautiniame muzikos ir bendrojo ugdymo mokyklų projekte-konkurse „Muzikos spalvos“. Jį suorganizavo Vilniaus Algirdo muzikos mokykla. Mokiniai pagal mums pateiktus muzikinius kūrinius-mįsles kūrė literatūrines miniatiūras bei piešė. Vasario 6 dieną įvyko projekto-konkurso „Muzikos spalvos“ II turas – finalas, kuriame skambėjo 24 muzikiniai kūriniai-mįslės, buvo atliktos 24 literatūrinės miniatiūros bei demonstruojami 72 piešiniai. Mūsų dviem mokiniams skirtos nominacijos: Olivijai Dzemionaitėi – nominacija „Šmaikščiausias pasakojimas“ ir Romui Žukauskui – nominacija „Lietuviško žodžio puoselėjimas svetur“. Mokinius paruošė mokytojos I. Kalinauskienė ir G. Kibyšienė.

Š. m. vasario 22 d. Vilniuje įvyko tarptautinis kūrybinių darbų-palinkėjimų konkursas „Lietuva mano širdyje“, skirtas Tarptautinei gimtosios kalbos dienai paminėti. Konkursą suorganizavo Vilniaus lietuvių namų Užsienio lietuvių švietimo skyrius. Tikslas – vartojant lietuvių

sakytinę arba rašytinę kalbą, sukurti kūrybišką palinkėjimą Lietuvai. Konkurse dalyvavo per 170 mokinių iš 19 užsienio lietuvių formaliojo ir neformaliojo ugdymo mokyklų. Iš Vidugirių mokyklos šiame konkurse dalyvavo 21 mokiny (I–VIII kl.), 7 iš jų tapo laureatais arba laimėjo nominacijas (piešinių kategorijoje Karolina Kmieliauskaitė – I vieta, Olivija Dzemionaitė – nominacija už nuotaikingiausią piešinį, eilėraščių ir laiškų kategorijoje Jonas Kalinauskas – I vieta, Karolina Nevulytė – II vieta, Patricija Valinčiūtė – III vieta; Rita Pečiulytė laimėjo I vietą už vaizdo sveikinimą, o už patriotiškiausią linkėjimą nominacija skirta Mantui Radzevičiui). Konkursui mokinius paruošė mokytojos I. Kalinauskienė, G. Kibyšienė ir I. Nevulienė.

Aštuoni VI–VII kl. mokiniai dalyvavo tarptautiniame piešinių konkurse „Kalėdinis atvirukas“, dvi mokinės – vaikų piešinių konkurse „Piešiu laisvę“. Konkursams mokinius paruošė mokytoja I. Kalinauskienė.

Valstybinė lietuvių kalbos komisija kovo 19–21 d. pakvietė užsienyje gyvenančius lietuvius aktyviai dalyvauti Lietuvių kalbos dienų viktorinoje –

apie lietuvių kalbą, Lietuvos kultūrą ir istoriją. Iš Vidugirių mokyklos viktorinoje (individualiai) dalyvavo trys mokiniai ir trys mokytojai. Tarp 12 laimėtojų, apdovanotų vertingomis knygomis, buvo mokytoja G. Kibyšienė.

Mokiniai aktyviai dalyvavo ir mūsų krašte vykusiuose tarpmokykliniuose konkursuose. Didžiausio susidomėjimo sulaukė Šv. Kazimiero konkursas. Jame dalyvavo 32 Vidugirių mokyklos mokiniai. Piešė 11, o eilėraščius kūrė 21. Piešinių kategorijoje nugalėtojos tai Viktorija Grigutytė – II vieta, Daiva Marteckaitė – II vieta; eilėraščių kategorijoje Natalija Valinčiūtė – III vieta, Veronika Bednarkaitė – I vieta, Mantas Radzevičius – II vieta, Inesa Balevičiūtė – III vieta, Jonas Kalinauskas – II vieta, Rita Pečiulytė – I vieta, Povilas Bliūdžius – III vieta, Daiva Marteckaitė – II vieta, Sandra Pakuckaitė – III vieta, Viktoras Jankauskas – I vieta. Kiti mokiniai gavo pagyrimus. Konkursui mokinius paruošė mokytojos O. Grėbliūnienė, I. Kalinauskienė, G. Kibyšienė ir I. Nevulienė.

Lietuvos istorijos ir geografijos, lietuvių kalbos bei dailiojo žodžio konkursai vyko rudenį nuotoliniu būdu. Dailiojo žodžio konkursui reikėjo pristatyti įrašus, o kitų konkursų dalyviai atliko užduotis naudodami kompiuterį. Dailiojo žodžio konkurse dalyvavo 17 Vidugirių mokyklos 0–VII kl. mokinių. Jūs paruošė mokytojos I. Kalinauskienė ir G. Kibyšienė. Štai nugalėtojai: Karolina Kmieliauskaitė – laureatė, Mantas Radzevičius – laureatas, Ernestas Žilinskas – laureatas, Jonas Kalinauskas – I vieta, Sandra Pakuckaitė – III vieta. Lietuvių kalbos konkurse dalyvavo 7 V–VII kl. mokiniai (mokytoja G. Kibyšienė). Penktokas Jonas Kalinauskas pelnė III vietą, septintokė Daiva Marteckaitė – III vietą. Lietuvos istorijos konkurse dalyvavo 6 VI ir VIII kl. mokiniai. Matas Nevulis gavo pagyrimą.

Šv. Kazimiero konkurso dalyviai

Iš Vidugirių mokyklos archyvo

0–III kl. mokinukai – mažieji vaidintojai

Konkursui mokinius paruošė mokytoja I. Nevulienė. Lietuvos ir mūsų krašto geografijos konkurse dalyvavo 3 VII kl. mokinės. Daiva Marteckaitė pelnė pagyrimą. Konkursui paruošė mokytoja O. Samulevičienė.

Kitą kartą, jau gyvai, dailiojo žodžio konkursas įvyko birželio 11 d. Seinų „Žiburio“ mokykloje. Mūsų mokyklai atstovavo 14 mokinių. Fabijonas Balevičius (I kl.), Karolina Kmieliauskaitė (I kl.), Olivija Dzemionaitė (II kl.), Mantas Radzevičius (IV kl.) ir Ernestas Žilinskas (IV kl.) tapo laureatais, Jonas Kalinauskas (V kl.) pelnė III vietą, o Rita Pečiulytė (VI kl.) – II vietą. Mokiniai konkursui paruošė mokytojos O. Grėbliūnienės, I. Kalinauskienės ir G. Kibyšienės.

2020/2021 m. m. mūsų vaidintojai net du kartus dalyvavo Vaikų teatrų festivalyje. 2020 m. rudenį Vaikų teatrų festivalis „Raganė“ buvo perkeltas į virtualiąją erdvę. Spektaklį reikėjo nufilmuoti. Vidugirių pagrindinės mokyklos „Šmaikštuoliai“ vaidino „Pelenę“ (režisierės mokytojos Irena Mackevičienės ir Onutės Grėbliūnienės). Kaip kiekvienais metais moksleiviai paruošė dailės darbus – piešė spektaklių herojus,

ilustracijas pastatytiems spektakliams. Justina Rėkutė laimėjo III vietą (mokytoja I. Kalinauskienė). 2021 m. birželio 16 d. Seinuose vyko jubiliejinis XXX vaikų teatrų festivalis „Raganė“. Šį kartą Vidugirių mokyklos „Šmaikštuolių“ grupę sudarė patys mažiausieji artistai – 0–III kl. mokiniai. Visi labai aktyvūs, pilni energijos ir geros nuotaikos. Tai jų pirmas spektaklis, pirmas

pasirodymas didžiojoje scenoje. Ištroškę pavasario šilumos ir gėlių margumo, pasirinkome Anelės Kairaitienės spektaklį „Kas išgelbėjo gėles“ (režisierės Onutė Grėbliūnienė, Irena Kalinauskienė, Gražina Kibyšienė, Irena Nevulienė). Daiva Marcinkevičiūtė buvo apdovanota „Raganės“ piešinių konkurse.

Pradinių klasių mokinukai, ketvirtokai ir vienas penktokas dalyvavo Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos surengtoje Velykinio meno parodoje. Jie padarė popierinių gėlių puokščių ir velykinių atvirukų, numargino margučių. Jiems talkino mokytojai O. Grėbliūnienė, D. Nometka bei kai kurios mamytės. Pradinukai dar dalyvavo profilaktiniame konkurse apie draugystę, kurį gegužės mėnesį suorganizavo mokyklos psichologė Danguolė Makauskienė kartu su I–III klasių auklėtojomis. Konkurso tikslas – ugdyti mokinių gerumą, draugiškumą ir rūpestingumą. Užduotis – paruošti pasirinkta technika piešinį draugystės tema. Vaikučiai labai aktyviai dalyvavo konkurse. Ypač išsiskyrė III klasės mokinės Viktorijos Grigutytės darbelis.

Informatikos pamoka

Mokiniai dar suspėjo ir pakeliamti. Su mokytojomis O. Samulevičiene ir I. Mackevičiene vyresnieji lankė Punsko kraštą. Birželio 14 d. IV–VIII kl. mokiniai įkopė į Eglinės piliakalnį, aplankė Gyvūnų reabilitacijos centrą Mikolajaukoje, įkopė į aukščiausią Seinų apskrityje Karosinės kalną (Vaičiuliškėje). Ekskursija buvo turininga, kupina teigiamų įspūdžių. Birželio 22 d. IV–VIII klasių mokiniai su mokytojomis V. Tumeliene ir I. Mackevičiene pramogavo dažasvydžio parke. Ši kupina ekstremalių emocijų diena ilgai pasiliks mokinių atmintyje. Birželio 23 d. 0–III kl. vaikučiai taip pat lankėsi Gyvūnų reabilitacijos centre Mikolajaukoje ir žavėjosi ten gyvenančiais žvėreliais. Gyvūnai vaikučiams labai patiko, nes dauguma mokinių čia buvo pirmą kartą.

Šventės, konkursai, išvykos tai tik priedas prie pagrindinio mokyklos tikslo – mokymo ir mokymosi. Šis procesas – ar nuotoliniu būdu, ar mokyklos suoluose – bėgo įprastu ritmu su sėkmėmis, kontroliniais, patikromis... Pamokos vyko mokykloje, už jos sienų arba prie kompiuterio ekrano. Kartais jos yra įdomios, o kartais... įdomesnės. Neįprastos pamokėlės vyko rudenį. Mokytoja O. Samulevičienė savo pamokas vedė gamtoje. Klevų miške VI–VII kl. mokiniai dalyvavo edukaciniuose užsiėmimuose „Miško gėrybės“, o IV–V kl. – „Miško medžiai ir grybai“. Visi buvo nuvykę prie Klevaičio ežero. Ten jie pamatė vėžį. Tai liudija, kad šio ežero vanduo yra švarus. Mokiniai namo sugrįžo ne tik su naujomis žiniomis, bet ir pilni gerų emocijų bei su krepšiais grybų. Balandį mokyt. G. Kibyšienė su II–III kl. mokiniais mokyklos aplinkoje ieškojo pavasario. Į pasaulį vaikai žvelgė per trafaretus. Savo pastebėjimus įamžino nuotraukose ir sukūrė filmą „Pavasario šypsnelė“. Tai buvo smagi pamokėlė. Birželio 17 d. informatikos mokytojas

Tomas Berneckas į mokyklą atsivežė 3D spausdintuvą. Jis įdomiai paaiškino 3D spausdinimo technologijų esmę, parodė jau išspausdintas įvairias figūreles, galėjome stebėti Lietuvos herbo spausdinimą. Ši įdomi informatikos pamoka sužavėjo ne tik mokinius, bet ir mokytojus. Tai tik žiupsnelis geros patirties. Juk neįmanoma visko ir išpasakoti.

Sunku patikėti, bet šiuo karantino režimo laikotarpiu mokykloje vyko dar ir popamokiniai užsiėmimai. Mokytojas Dovydas Nometka vedė sporto užsiėmimus, į kuriuos labai mieliai atbėgdavo nemaža grupė jaunimo. Mokytoja Irena Kalinauskienė subūrė grojančiųjų ir dainuojančiųjų grupę. Ji skambiomis dainomis ir muzika papuošia mokyklos šventes bei dalyvauja „Dainorėlyje“ ir mūsų krašto tradiciniame lietuviškų ansamblių sąskrydyje Burbiškių kaime.

Mokymasis, aišku, nesibaigia pasibaigus mokslo metams. Kitais metais dauguma mokinių sugrįš į pagrindinės mokyklos suolus ir tęs mokslą. Sakau – dauguma, nes aštuntokai jau mokysis vidurinėse mokyklose.

*Vaikystės pėdutės
pasiklydo mokyklos kieme*

VIII kl. mokiniai

*Juoku ir daina
nuaidėjo paskutinis skambutis
Rytojus suplasnojo
jaunystės sparnais
Viltimi žydi už posūkio
Jūsų dienos*

Štai keturi mūsų aštuntokai šiemet atsisveikina su Vidugirių mokykla. Tai Beata, Viktoras, Matas ir Donatas. Buvo smagu būti jų mokytoja, auklėtoja, džiaugtis jų pasiekimais, matyti jų augimą. Mieli abiturientai, būkite laimingi, būkite tiesiog geri, džiaukitės gyvenimu, neskriausdami kitų.

– Puk, puk!

– Kas čia?

– Tai mes, atostogos.

– Pagaliau... taip ilgai laukiau. O ką slepiate savo krepšely?

– Turime daug ką – svajones, ežero bangelę, saulės zuikučius, nerimtą meilę, rugių ošimą, išdykusią...

– Gana, užteks čia mums plepėti. Eina!

– Bėkiva!

Smagių atostogų!

Punsko Kovo 11-osios licėjuje

BIRUTĖ VAIČIULIENĖ

2020-ųjų rugsėjo 1-ąją susirinkome į mokyklą kitokiomis nei paprastai sąlygomis. Dėl pandemijos tiek mokslo metų pradžia, tiek visas kasdienis darbas atrodė kitaip – reikėjo laikytis saugos priemonių, prisitaikyti prie neįprastos situacijos, perprasti nuotolinį mokymąsi bei darbą.

2020/2021 mokslo metais licėjuje mokėsi 101 mokinys, dirbo 14 mokytojų. Nebuvo bendro visos mokyklos susitikimo pradžioje. Mokiniai susitiko su auklėtojomis klasėse. Kiekvieną klasę atskirai pasveikino direktorius Alvydas Nevulis. Sveikinimą mokyklos bendruomenei pradedant naujus mokslo metus atsiuntė Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministras Algirdas Monkevičius, kuris visus kvietė ir sunkiomis atskirties sąlygomis stengtis išlaikyti mūsų vienybę, iš naujo atrasti mus siejančius saitus: per lietuvių kalbą, istoriją, papročių pažinimo prasmę ir dabarties aktualijas. Sveikinimo pabaigoje rašė: „Linkiu visiems sėkmingų, kūrybingų, saugių naujų mokslo metų. Tegul kiekvieną aplanko atradimo džiaugsmas, kūrybinės pergalės, mokslo sėkmė.“

Čia mokslo metų pradžia, čia ir pabaiga... Kokie jie buvo? Bandau mintyse sugrąžinti praėjusį laiką, kalbinu savo bendradarbius, mokinius, jų tėvus...

Nors šis laikas visam pasauliui buvo nelengvas ir išskirtinis, ribojantis ir atskiriantis vienus nuo kitų, stengėmės kuo geriausiai atlikti savo pareigas ir vykdyti mokyklos darbo planą. Įvyko pirmųjų integracinė kelionė dviračiais prie Eglinės piilakalnio, mokykloje buvo suorgani-

„Šalčios“ šokėjai

zuota iškilminga pirmųjų priesaika, kurios metu moksleiviai pasižadėjo sąžiningai atlikti mokinio pareigas, gerbti mokyklos turtą bei kitų žmonių darbą, ugdyti savyje stiprią valią, draugiškumą, paslaugumą, drąsą ir teisingumą, sistemingai ir solidžiai mokytis ir nenuilstamai dirbti tėvynės labui bei nedaryti nieko, kas kenktų Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus geram vardui. Trečiokai surengė pirmųjų krikštą – dėl viruso pandemijos programa vyko lauke. Spalio 13-ąją, laikantis visų priimtų saugos priemonių, moksleivių savivalda ir jos globėja Irena Nevulienė paruošė programą, skirtą Mokytojų dienai. Vėlgi užsifiksavau ministro Algirdo Monkevičiaus prasmingą mintį, atsiųstą Mokytojų dienos proga: „Mūsų valstybė bus stipri tiek, kiek joje bus gerbiamas, savimi pasitikintis, laimingas ir saugus Mokytojas“. Išgirdome ir daugiau gražių žodžių, kuriuos išsakė licėjaus direktorius Alvydas Nevulis, Seinų apskrities viršininkas Maciejus Plesievičius (Maciej Plesiewicz), tėvų tarybos atstovai. Moksleiviai savo mokytojams

dėkojo už kasdien skleidžiamą gerį, skatinimą mokytis bei pažinti pasaulį. Prisiminėme visus Anapilin iškeičiusius mūsų licėjaus mokytojus ir ansamblių vadovus. Tą dieną taip pat šventėme licėjaus šokių grupės „Šalčia“ ir choro „Pašešupiai“ dvidešimtąjį jubiliejų.

Netrukus įvestas iki gegužės vidurio trukęs nuotolinis mokymas. Darbas nebuvo lengvas, trūko tiesioginio bendravimo, negalėjome suorganizuoti mokyklos tradicinių renginių ar iškilmingai paminėti mūsų tautinių švenčių. Laisvės gynėjų dienos 30-metis buvo daugiau kamerinio pobūdžio, kiekvieno lietuvių namuose degant žvakutėms žuvusiems už laisvę pagerbti. Mat šiais metais sausio 13-ąją dėl esamos pandemijos jau turėjome „pagreitintas“ žiemos atostogas. Vasario 16-oji – Lietuvos valstybės atkūrimo diena. Ta proga I B klasės mokiniai kartu su auklėtoja Alicija Krakauskiene paruošė pateiktį, pasakojančią apie svarbius to meto įvykius Lietuvoje ir mūsų krašte. „Minėdami šią iškilų šventę uždekime vieni kitus meile savajai

kalbai, kultūrai. Saugokime laisvę ir istorinę atmintį. Nes juk gerbdami savo protėvius, žinodami savo tautos ištakas, puoselėdami kalbą, rūpinimės savo istoriniu paveldu ir neprarasime tapatybės globalėjančiame pasaulyje.“ Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dienos minėjimas bei mūsų licėjaus vardadienis vyko irgi be žiūrovų Lietuvių kultūros namų salėje. Punsko Kovo 11-osios licėjus persikėlė į nuotolinę erdvę www.punskas.pl. Nepriklausomybė buvo siekis, kuris suvienijo tautą ir uždegė širdis. Tad ir šiandien nepraraskime tikslo, kuris mus jungtų: pagarbos vieni kitiems, vienybės ir gerovės siekio. Mylėkime ir tikėkime Lietuva! Birželio 14-oji – Gedulo ir vilties diena. Masinių tremčių 80-ųjų metinių proga programėlę ir tremtinių memuarų parodą surengė II klasės mokiniai jau mokykloje.

Nuotolinį mokymą keitė hibridinis, galiausiai mokslo metus užbaigėme jau mokykloje. „Rugsėjo 1 dieną grįždami į mokyklinius suolus visi tikėjome, kad pasiliksime juose iki 2021 m. vasaros atostogų, – prisimena licėjaus direktorius. – Mūsų

lūkesčius greitai pakoregavo plintanti pandemija ir jau spalio antroje pusėje turėjome vėl sugrįžti prie nuotolinio mokymo. Šį kartą mokykla buvo jau geriau pasiruošusi. Mokytojai ir mokiniai jau buvo išmokę naudotis MS TEAMS programa, suvienodinome komunikacijos kanalus, žinių tikrinimo metodus. Džiaugiamės, kad abiturientams galėjome organizuoti konsultacijas mokykloje ir tokiu būdu geriau juos paruošti abitūros egzaminams. Gaila tik, kad jie negalėjo suorganizuoti savo gražiausios šventės – šimtadienio. Blika jiems palinkėti gerų brandos egzaminų rezultatų.“ O nuo to labai priklausys, ar ir toliau pateksime į geriausių Lenkijos ir Palenkės vaivadijos licėjų gretas. Šiomet jau trečią kartą iš eilės esame „sidabrinė“ mokykla.

Balandžio 30 d. Punsko Kovo 11-osios licėjų baigė 24 trečiokai. Deja, tą dieną iškilmingo moksleivių atsisveikinimo su mokykla ir draugais nebuvo. 62-ajai mūsų licėjaus abiturientų laidai nebuvo galimybės iškilmingai įteikti nei mokyklos baigimo pažymėjimų, nei dovanų. Ir

tik gegužės 28 d. įvyko oficialus atsisveikinimas su šių metų absolventais. Punsko Kovo 11-osios licėjaus jiems nuskambėjo paskutinis skambutis šiek tiek kitaip – tyliai... Be šventinio šurmulio, tačiau su dideliu jauduliu širdyje. Pradžioje buvo įnešta ir iškilmingai perduota jaunesniems draugams mokyklos vėliava, sugiedotas Lietuvos himnas. Po to trečiokus sveikino licėjaus direktorius Alvydas Nevulis, auklėtoja Danutė Šliaužienė ir kt. Įsimintini šie auklėtojos žodžiai: „Visada gyvenime turėkite tikslą ir atkakliai jo siekite. Ryžkitės kelti ir įgyvendinti pačius ambicingiausius tikslus. Tuomet bus lengviau pasirinkti gyvenimo kelią, norimą specialybę, mokslo įstaigą ir pan. Sakoma, jei žinosi, ko nori, ir būsi tvirtas, anksčiau ar vėliau užlipsi į tą kalną, kurio viršūnėje spindi tavo svajonė. Bet tam prireiks darbštumo, atkaklumo, pasitikėjimo savimi. Niekada nesustokite pusiaukelėje ir turėkite drąsos priimti atsakomybę už visa tai, kas šiame kelyje vyksta. Dar palinkėčiau nebijoti klysti. Jei matysi, kad pasukai ne tuo keliu, grįžk atgal, susirasi kitą kelią, kuris

„Pašešupiai“

Is Punsko licėjaus archyvo

nuves tave į tikslą.“ Vėliau licėjų baigę moksleiviai padainavo kelias dainas, dėkojo tėvams, mokytojams. Išvydome ir tradicinį „Gailingį“ – atsisveikinimo šokį su varpeliais. Pabaigoje abiturientus pasveikino jaunesnieji mokyklos draugai. Palinkėjo jiems, kad naujas kelionės etapas prasidėtų tvirtu, gerai apgalvotu ir ryžtingu žingsniu, kad niekad nepamirštų mokykloje gautų žmogiškumo pamokų – pagarbos kitiems, sąžiningumo, darbštumo, draugiškumo ir pasitikėjimo savimi. Švetei baigiantis jaunimas prie savo mokyklos tradiciškai pasodino berželį, fotografavosi prie suolelio, kurį licėjui padovanojo Teresė ir Darius Radzevičiai. Vakare įvyko antrojų surengta humoristinė „Dzinguliukų“ programa.

O štai išeinančių iš licėjaus abiturientų kelios mintys: „Mūsų mokymosi licėjyje laiką galime padalinti į du etapus: įprastas mokymasis bei nuotolinis. Iš tikrųjų tik pirmaisiais mokslo metais galėjome pajusti šios mokyklos atmosferą: šilumą, paramą bei jausmą, kuriuo dalijosi su mumis mokytojai ir mokyklos draugai. Atmintyje visada išliks renginiai, jų ruošimas bei bendros išvykos. Punsko licėjyje vyrauja šeimyninė atmosfera, todėl čia visada jautėmės kaip namuose. Esame laimingi, jog turėjome galimybę čia mokytis. Deja, situacija pasaulyje neleido įprastu būdu baigti mūsų mokymosi vidurinėje mokykloje. Labai liūdna, kad dėl to praradome daug nepakartojamų akimirkų. Baigiant mokyklą lydi mus ir džiaugsmas, ir liūdesys. Įvestas nuotolinis mokymas labai pakeitė darbą ir bendravimą. Mūsų patarimas: džiaukitės ir gerai išnaudokite laiką, kurį galite praleisti draugų būryje. Niekada nebijokite kreiptis į mokytojus pagalbos, jie jums visada tikrai padės. Linkime jaunesniems draugams, kad galėtų greitai sugrįžti į mokyklą.“

Ir sugrįžome... Bandome įsitikinti,

Licėjaus mokinių savivalda

kad darbas iš namų nebuvo prarastas laikas. Reikalui esant pildome spragas, atliekame užsilikusias užduotis, skoliname ir skaitome knygas, nors ši galimybė buvo suteikta visą laiką – bibliotekininkė Rūta Burdinaitė dirbo ištiesai. O kaip atrodė eilinė mokinio diena nuotolinio mokymo metu? Skaitome antros klasės moksleivės Irenos Berneckaitės užrašytas mintis: „Stengiamės atsikelti koki pusvalandį prieš pamokos pradžią, nors taikosi visko – kartais pabundame porą minučių prieš „skambutį“. Tada greitai jungiame kompiuterį ar telefoną ir laukiame mokytojo signalo, kad pamoka prasidėjo. Po pokalbio turime pertrauką, kurios metu greitai suvalgome pusryčius ir išgeriame kavos, kad neužmigtume po prastai miegotos nakties. Išklausome kitas dvi pamokas ir ateina ilgoji pertrauka. Jos metu kartais pavalgome, kartais atliekame namų darbus, o kartais pasnaudžiame arba pasėdime su telefonu rankoje. Po to ateina

laikas likusioms pamokoms. Atidžiai išklausome mokytojo, atliekame užduotis ir laukiame pietų. Po septynių ar aštuonių praleistų prie ekranų valandų kartais skauda akis bei galvą, todėl reikalinga rimtesnė pertrauka, verta išeiti į lauką, pasidairyti į žalias pievas... Vėliau vėl sėdame prie kompiuterių – reikia atlikti namų darbus, dalyvauti įvairiuose būreliuose ar pasikalbėti su draugais. Kai pagaliau ateina laisvesnis laikas, kiekvienas daro tai, kas jam įdomu. Aišku, šis planas yra artimas „idealui“, bet kartais taikosi siūsti mokytojui namų darbus antrą valandą nakties. Nesveikimas mums taip pat ėjimas miegoti vos porą valandų prieš pirmos pamokos pradžią.“

Susiklosčiusios sąlygos vis dėlto nesutrukdė moksleiviams lankyti dalykinius būrelius, suredaguoti ir išleisti leidinuką „Dėmesio“, dalyvauti įvairiuose konkursuose, kurie daugiausia buvo organizuojami nuotoliniu būdu. Nemaža grupė moksleivių

varžėsi Lenkijos lietuvių draugijos organizuotuose dailiojo žodžio ir rašinių konkursuose. Prizines vietas laimėjo šie skaitovai: Irena Berneckaitė, Viktorija Čerlionytė, Ieva Kalinauskaitė, Onutė Karaneckaitė, Amelija Pajaujytė, Viktorija Petruškevičiūtė, Rimas Rėkus ir Edita Sorokaitė. Rašinių konkurso laimėtojos: Ida Bobinaitė, Lidija Radzevičiūtė ir Loreta Uzdilaitė. Vasario 16-ajai skirtame eilėraščių ir esė konkurse „Švenčiu Lietuvą“, kurį pasaulio lietuviams organizavo Europos Parlamento narys, Vasario 16-osios akto originalo atradėjas prof. Liudas Mažylis, III vietą pelnė Ronaldas Jankauskas. Užsienio lietuvių švietimo skyriaus Vilniuje surengto kūrybinių darbų-palinkėjimų konkurso „Lietuva mano širdyje“ laimėtojų gretose yra trys mūsų licėjaus mokiniai: eilėraščių ir laiškų kategorijoje Ronaldas Jankauskas (I vieta) ir Onutė Karaneckaitė (II vieta), o vaizdo sveikinimų kategorijoje Daria Adamčikaitė (III vieta). II vietą laimėjo Povilas Zdanys, dalyvavęs respublikinėje mokinių ir mokytojų fotografijų konkurse-parodoje „Šypsaisi Tau, Lietuva!“. Tarptautiniame piešinių, tautodailės dirbinių ir litera-

tūrinių miniatiūrų konkurse „Laisvės ženklai aplink mus“ I vietą laimėjo Lilija Balulytė, o II vietos laimėtoja – Karolina Liuteckaitė. Mūsų licėjaus komanda (Ronaldas Jankauskas, Danielius Vaina, Gintarė Vektoritė) pelnė III vietą tarptautiniame interaktyviame istorijos-geografijos žaidime „Protų mūšis“, skirtame Vasario 16-ajai paminėti. Kaip kasmet nenuilstamai varžėsi ir mūsų krepšininkai. „Šalčios“ šokėjai irgi buvo aukštai įvertinti virtualiame sceninių lietuvių liaudies šokių konkurse „Šoka Lietuva 2021“. Be to, Punsko Kovo 11-osios licėjus aktyviai dalyvauja Europos Sąjungos finansuojamose projektuose. Apie tai kitame „Aušros“ numeryje skaitykite projektų mūsų mokykloje koordinatorės Irenos Nevulienės straipsnį.

Nuotolinis mokymas buvo visiems iššūkis – turėjome progą išbandyti savo ištvermę, jėgas, pasiryžimą. Mokiniai jaučiasi pavargę nuo kompiuterio, stokoja motyvacijos dirbti, jiems sunku susikaupti. Nors kai kurie pripažįsta, kad būdami namie sutaupė daug laiko, galėjo laisvai jį planuoti, susikaupti ties egzaminų dalykais. Mokytojams labai trūko tiesioginio ryšio su mokiniais ir

kolegomis. Dalijimasis patirtimi ir tobulinimasis vyko virtualiai. „Nuotolinis mokymas vargino ir moksleivius, ir mokytojus – mokymasis ir mokymas buvo žymiai sunkesnis, sudėtingesnis žinių pateikimas, įsisavinimas ar patikrinimas. Trūko paprasto pokalbio, normalaus bendravimo. Todėl ypač dabar labai svarbu suprasti vieni kitus, nes tik tokiu būdu galime išlaikyti savo orumą, gėrį, žmogiškumą.“

Dėkojame visiems, kurie mus rėmė, stengėsi išlikti savimi ir kitiems įkvėpdavo optimizmo. Ačiū generoriškai nusiteikusiems moksleivių tėvams, kurie atvirauja, kad jiems gana greitai ir smagiai praėjo metai, nes vaikai beveik visą laiką buvo namie. Vis dėlto jaunimo „įkalinimas“ namuose su tėvais turi ir neigiamų pusių. Tėveliai pripažįsta, kad mokykla – labai svarbi, yra tarsi antrieji namai, kur vaikams tėvus „pavarduoja“ mokytojai, todėl pedagogams jie linki darnos, ramybės, šilumos, abipusio supratimo. Taip pat linki daug ištvermės, kantrybės ugdant vaikus bei dėkoja už mokytojų atsivavimą, už gerą pavyzdį, atvirumą ir nuoširdumą auklėjant jaunimą.

Straipsnį užbaigsiu mūsų licėjaus direktoriaus Alvydo Nevulio tvirtinimu, kad nuotolinis mokymas neabejotinai paveiks visą mokymo procesą. „Tai supranta Lenkijos švietimo ministerija ir Centrinė egzaminų komisija: keičiami egzaminų reikalavimai, kitais metais taip pat nebus egzaminų žodžiu. Pastebimas taip pat neigiamas pandemijos poveikis mokinių psichinei būsenai, ypač dėl apriboto bendravimo su bendraamžiais. Kitais metais laukia didelis darbas – sumažinti visą pandemijos sukeltą neigiamą poveikį mokiniams ir mokyklai.“

Būkime stipresni už mums tekusius iššūkius. Tegul visus lydi optimizmas ir gera nuotaika. Linkime šiltų, ramių bei sveikų atostogų!

Trečiųjų Paskutinis skambutis

Iš Punsko licėjaus archyvo

„Išvaduotojų“ kerštas 1941-ųjų birželį Lietuvoje

GINTARAS LUČINSKAS

1941 m. birželio 22 d. kilęs Vokietijos–Sovietų Sąjungos karas sovietų okupantams ir juos rėmusiems kolaborantams sutrukdė įgyvendinti lietuvių tautos naikinimo planus. Net jei NKVD bei NKGB pareigūnai ir neturėjo jokių raštiškų nurodymų, kaip evakuoti kalinius, Raudonosios armijos kariai, esant karo padėčiai, galėjo padėti likviduoti politinius kalinius. Žudikai įvykdė svarbiausią Sovietų Sąjungos NKVD vadovų reikalavimą, kuris galutinai buvo suformuluotas tik po dešimties dienų (1941 m. liepos 4 d.): nepalikti nė vieno politinio kalinio gyvo.

Telšių kalėjime iš 162 kalinių buvo 76 NKGB tardyti. Birželio 23 d. visus kalinius norėta išvežti. Šis planas žlugo, nes niekas neskyrė transporto priemonių. Birželio 24 d. kalėjimas buvo apsuptas raudonarmiečių, kuriems vadovavo miesto įgulos vadu pasivadinęs mjr. Doncov. Jiems kalėjimo rūšys pasirodė esąs per mažas egzekucijai vykdyti. Rainių miškelyje iškasus duobes, enkavėdistai ir sovietų aktyvistai peržiūrėjo bylas ir formaliai patvirtino mirties nuosprendžius. Raudonarmiečiai iš kamery kalinius vedė į sargybos būstinę. Čia jiems buvo surištos rankos ir užkimštos burnos. Paskui suguldė vieną ant kito sunkvežimiuose. Jau švintant birželio 25-ajai, mašinos su kaliniais nuvažiavo Luokės link, į Rainių miškėlį. Lietuvoje tai buvo bene vienintelės žudynės, po kurių neliko nė vieno gyvo liudytojo. Vėliau liudijo vien egzekucijos vykdytojai. Tik birželio 28 d. suradus ir

atkasus duobes paaiškėjo, kad visi žmonės buvo kuo žiauriausiai nukankinti. Kai kuriems jų nupjautos ausys, išbadytos akys, beveik pusei (35 asmenims) sužaloti lyties organai. Dauguma galutinai nužudyta sutriuškinus galvas arba subadžius durtuvais. Tik 10 kalinių sušaudyti. Dėl sužalojimų 46 lavonai nebuvo atpažinti. Rainių miškelyje rasti 73 kalinių palaikai. Dar trys mėginę bėgti kaliniai buvo nužudyti ir užkasti ties Džiuginėnais.

Kita genocido akcija įvykdyta Pravieniškių lageryje. Nuo kitų žudynių ji skyrėsi ne tik masiškumu, bet ir tuo, kad buvo žudomi visi be išimties kaliniai ir netgi jų prižiūrėtojai su šeimomis. Karo pradžioje Pravieniškėse, už trijų eilių spygliuotosios vielos tvoros, kalėjo apie 450 kalinių, tarp jų apie 30 už įvairius nusikaltimus nuteistų raudonarmiečių bei 80 internuotų lenkų. Pravieniškių lageris nuo kitų kalinimo vietų skyrėsi ir tuo, kad čia visi sargybiniai ir prižiūrėtojai buvo lietuviai. Prasidėjus karui, kalinti raudonarmiečiai buvo apginkluoti ir išvežti. Lagerio sargyba sustiprinta ir likę kaliniai uždaryti barakuose. Birželio 26 d. į lagerį atvyko Raudonosios armijos karių būrys su šarvuočiu. Likusių gyvų kalinių liudijimu, sušaudymo iniciatorius buvo karui prasidėjus iš lagerio išleistas ltn. Kiseliiov. Jo kerštu galima

paaikškinti prižiūrėtojų ir jų šeimų sušaudymą. Nužudyta 21 lagerio tarnautojas, 6 moterys bei 13 ir 16 metų mergaitės. Iš barakų į uždara kiemą išvarytus kalinius raudonarmiečiai išrikiavo ir pradėjo iš kulkosvaidžių bei automatinių šautuvų į juos šaudyti. Šaudė 15–20 minučių. Tuos, kurie liko gyvi, pribaižė durtuvais ir rankine granata, numesta į sukritusių lavonų ir sužeistųjų krūvą. Kauno miesto komendantūros karininko M. Valeikos 1941 m. birželio 28 d. raporte minima, jog „buvo išžudyta 230 žmonių ir taip pat iššaudyti prižiūrėtojai su šeimomis. Tai dieni

Politinė karikatūra „Žemės Rojaus Pranašas“

maitinimo sąrašuose – 444 žmonės. Reiškia, 214 pabėgo. Jų tarpe 50 sužeistų. Dalis evakuojant mirė“. Vadinasi, apie 260 žmonių tapo šios genocido akcijos aukomis.

Kitose Lietuvos vietose nedidelės kalinių grupės buvo žudomos kartu su civiliais gyventojais. Juos savo iniciatyva žudė ne tik NKVD ir NKGB darbuotojai ar raudonarmiečiai, bet ir sovietų bei partiniai aktyvistai. Po keliolika žmonių nužudyta kiekvienoje Lietuvos apskrityje vien tik įtarus, kad jie rėmė lietuvių partizanus, arba pagal komunistų skundus.

Iš 672 nužudytų žmonių net 518 nužudė raudonarmiečiai. Rastas šaulio ženklas, iškabinta tautinė ar balta vėliava, radijo klausymasis tapdavo pagrindu paskelbti mirties nuosprendį. Pagaliau bėgę raudonarmiečiai daug gyventojų nužudė mėgindami pagrobti dviračius, arklius, drabužius. Bet dauguma šių žmonių nužudyta kolaborantų (sovietų ir partinių aktyvistų) tiesioginiu nurodymu kaip nelojalūs ar priešiški sovietų valdžiai asmenys. Birželio 22 d. Tauragės apskrities Vainuto valsčiaus Girininkų kaime nukankinta 14 žmonių, Trakų apskrities Kaišiadorių valsčiaus Krušonių kaime – 5, birželio 22–23 d. Seinų apskrities Leipalingio valsčiuje nužudyta 11 žmonių, birželio 23 d. Marijampolės apskrities Kazlų Rūdos miestelyje – 21, birželio 23–24 d. Telšių apskrities Plungės valsčiaus Mardosų kaime – 14, birželio 24 d. Kauno Pažaislio miške – 6 (tarp jų buvo penki A. Panemunės Lietuvos Raudonojo Kryžiaus džiovininkų sanatorijos tarnautojai), birželio 25 d. Biržų apskrities Pakumponės miške – 7, Šiaulių valsčiaus Noreikių kaime – 5, birželio 26 d. Kruonio valsčiaus Lapainios kaime – 7, Šiaulių apskrities Meškiškių valsčiaus Bukmedžio miške – 5 žmonės ir t. t. Iš viso būta beveik keturių dešimčių grupinių žudynių.

Atskirai reikėtų paminėti keletą žudynių, kurios mažai skyrėsi nuo

Rainių žudynių. Vienur taip pat buvo žudomi kaliniai arba pirmosiomis karo dienomis suimti žmonės, kitur kaliniai žiauriausiai kankinti. Birželio 25 d. Mažeikių apskrities Sedos miestelio komunistai, raudonarmiečių padedami, kankino 14 tą dieną suimtų lietuvių. Tos pačios dienos vakare iš Sedos juos nuvežė Rupeikių kaimo link. Čia buvo nužudyti K. Brasas, S. Lukošius, A. Mikalauskas, J. Šveikauskas ir kt., iš viso 14 žmonių. Visi buvo suimti, kankinti ir nužudyti kaip prijauciantieji partizanams.

Kovodami su plėšikavusiais ir žudžiusiais raudonarmiečiais, enkavėdistais ir sovietų aktyvistais, žuvo nemažai partizanų – birželio 23 d. prasidėjusio sukilimo prieš bolševikus dalyvių. 1942 m. partizanais buvo laikomi žmonės, kurie jais tapo prieš įžengiant Vokietijos kariuomenei, savo vardo nesuteršė svetimo turto grobimu ir savo veikla komunistų viešpatavimo laikais nekenkė tautos interesams. O 1941 m. partizanų buvo laikomas kiekvienas, atvirai pasipriešinęs bolševikams pirmosiomis karo dienomis. Žuvusių kovose partizanų skaičius nebuvo tiksliai nustatytas. Įvairiuose šaltiniuose nurodoma, kad jų žuvo apie 2 tūkst., tačiau žinių išliko tik apie 371 žuvimą. Dėl įvairių priežasčių nemažai partizanų aukų nebuvo suregistruota.

Ypač žiauriai raudonasis terroras siautėjo ten, kur ėjo pagrindiniai Raudonosios armijos dalinių pasitraukimo keliai (Kaunas–Ukmergė–Utena–Zarasai, Panevėžys–Rokiškis).

1941 m. birželio 23 d. 3 val. nakties iš Kauno bėgusių kolaborantų vadovų (LKT, Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo, LKP(b) CK) kolona jau buvo Utenoje. Ją saugojo A. Guzevičiaus vadovaujamas NKVD pulkas. Prieš palikdamas Lietuvos teritoriją, šis pulkas kartu su sovietų aktyvistais birželio 23–24 d. įvykdė karines baudžiamąsias operacijas Ukmergės, Utenos, Zarasų apskrityse.

Ukmergės kalėjimo kaliniai dar birželio 23 d. išsilaisvino. Besitraukusiems enkavėdistams pavyko sugauti tik 7 kalinius. Kartu su birželio 22 d. suimtu ūkininku iš Širvintų jie buvo nuvežti iki Zarasų ir prie Zarasų–Daugpilio plento Alėjos miške birželio 24 d. nužudyti.

Zarasų areštinės kieme birželio 23 d. buvo sušaudyti trys politiniai kaliniai: plk. lt. Ignas Pašilys, J. Petniūnas, Povilas Gabrusevičius. Kitiems kaliniams pavyko išsilaisvinti. Birželio 24 d. enkavėdistai iš Zarasų pabėgo, bet kitą dieną grįžo ir dar aršiau siautėjo. Nužudė dar 6 žmones, tarp jų ir buvusį politinį kalinį ats. j. lt. Juozą Chmieliauską. Po kelių savaičių P. Gladkov, rašydamas savo ataskaitą, nepamiršo paminėti, kad Zarasuose sušaudyti 4 suimtieji (ir 4 liko nesušaudyti). Paminėjo ir 15 žmonių, suimtų likviduojant partizanų būrį, sušaudymą Panevėžyje. Iš tikrųjų čia buvo sušaudyta 19 žmonių. Skirtingai negu kitur, čia liko žudynių liudytojų. Vienas jų papasakojo, kad į egzekucijos vietą atvažiavo „kalėjimo mašina ir sunkvežimis, pilnas ginkluotų kareivių. Mašinos sustojusios prie išskatos duobės. Paskui du čekistai atidarė kalėjimo mašiną, į ją įšokę ir iš jos metę į duobę žmones. Į metamuosius iš pistoletų šaudę čekistai ir vyresnieji politrukai. Tą darbą atlikę labai greitai, maždaug per 10–15 minučių“. Žudynės įvyko birželio 25 d. už 300–400 metrų nuo cukraus fabriko. Tarp nužudytųjų buvo 15 kupiškėnų (dar dviejų dėl sužalojimų nepavyko atpažinti), išvakarėse suimtų Kupiškio valsčiuje ir atgabentų į Panevėžį.

Panevėžyje žudynės nesibaigė iki pat Raudonosios armijos pasitraukimo. Birželio 26 d. Panevėžyje, Raudonosios armijos dalinio štabo rūsyje, ypač žiauriai nukankinti dar trys Panevėžio apskrities gydytojai: ats. plk. J. Žemgulys, A. Gudonis, S. Mačiulis. Tame pat rūsyje nukankinta ir gailestingoji sesuo Z. Kanevičienė bei dar trys panevėžiečiai.

Neaplenkė teroras ir Rokiškio apskrities gyventojų. Vietiniai komunistai, raudonarmiečių padedami, važinėjo po kaimus ir suiminėjo „nepatikimus“ lietuvius. Suimtieji buvo grūdami į Rokiškio areštinę, iš kurios 52 kaliniai jau buvę išvežti į Panevėžio kalėjimą. Birželio 23 d. suimti penki vyrai apkaltinti partizanų grupės organizavimu Jūzintų miestelyje ir laikinojo karo lauko teismo nuteisti mirties bausme. Tai buvo vienintelis „karo lauko teismo“ sudarymo atvejis Lietuvoje. Nuteistieji birželio 24 d. nuvežti į Papartynės mišką ir ten žiauriai nukankinti. Tik vienas jų buvo nušautas.

Rokiškio apskrities Juodupės valsčiaus vietiniai komunistai suėmė ir vykdomojo komiteto kieme birželio 25–26 d. nukankino 11 lietuvių. Juos surišo po kelis, gerkles užkimšo pakulomis. Nukankintieji buvo nuvežti į mišką ir žvyrduobėje iškastoje duobėje netvarkingai sumesti.

Kaip matyti iš jau pateiktų pavyzdžių, komunistai pasinaudojo tuo, kad prasidėjo karas, ir naikino kitokių pažiūrų žmones, buvusių lietuvių tautinių organizacijų narius. Kas laukė lietuvių, jei Raudonoji armija būtų ilgiau išsilaikiusi okupuotoje Lietuvoje, parodė Estijos pavyzdys. Beveik visi kaliniai iš ten buvo išvežti lėtai mirčiai į Sovietų Sąjungos lagerius, o Tartu kalėjime sušaudyti 205 kaliniai. Bet Talino kalėjimas vis vien buvo pilnas. 1941 m. liepos 4 d. ten buvę 1 200 žmonių, kuriuos NKVD ir NKGB suėmė pirmosiomis karo dienomis ir taip pat ketino išgabenti į lagerius. Tuo tarpu Lietuvoje iš 6 000 žmonių, kuriuos komunistinė valdžia kalino dvylikoje kalėjimų, devyniuose vidaus kalėjimuose ir Pravieniškių lageryje, pasinaudoję sukilimu ir pereinamojo iš vienos okupacijos į kitą laikotarpio sąmyšiu, išsivadavo apie 4 000. NKVD ir NKGB pareigūnai ir kariai nužudė apie 400 ir išvežė į Rusiją 1 365

kalinius. Taip baigėsi paskutinė ir pati kraupiausia sovietinės okupacijos savaitė. Palikę 1 100 nužudytų (be žuvusių partizanų) Lietuvos gyventojų, vieni okupantai užleido vietą kitiems. Pasikeitė teroro ideologija, bet Lietuvos gyventojai tebebuvo naikinami.

1941 m. birželis paliko vieną tragiškiausių pėdsakų Lietuvos istorijoje. Sovietų okupantai ir vietiniai kolaborantai naikino viską, kas Lietuvos valstybės buvo sukurta. Lietuvių tautos kultūra, švietimas, ūkis atsidūrė komunistinės ideologijos gniaužtuose. Vietinių kolaborantų sluoksnis nebuvo didelis, bet su okupantų parama galėjo jėga vykdyti Maskvos planus.

Literatūra:

1. Anušauskas Arvydas. *Lietuvių tautos sovietinis naikinimas 1940–1958 metais*. Vilnius, 1996, p. 110, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 133.

2. Prunskis Juozas. *Bolševikų nužudyti šauliai*. Chicago, 1982, p. 24, 35, 90, 91.

Prisiminimų nuotrupos

ROKIŠKĖNAS

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 2021 m. 11 nr.

Mama buvo įsitikinusi, kad mūsų, kaip ir daugelio, laukia ištremimas Sibiran. Todėl galimai kelionei buvo paruošti patalai, drabužiai ir maišas džiovintos duonos. Sužinoję apie artėjantį kitą tremimą stengėmės tomis naktimis namuose nemiegoti.

Esant tokiai padėčiai, aš padariau baisią kvailystę, kurios pasekmės galėjo būti neapsakomai tragiškos. Tuomet man buvo trylika metų. Kadangi mūsų namas Velniakalnyje buvęs didelis, jame apsigyveno latvių kilmės ponias su vyresniu už mane dvejais

metais sūnumi. Tos ponios meilužis buvo aukšto rango valdininkas ir saugumo sumetimais gyveno Rokiškyje. Velniakalnio kaimas tai beveik Rokiškio priemiestis. Iki mokyklos buvo ne visai du kilometrai. Pakeliui buvęs tik vienas smulkus ūkis, kuriame gyveno Neviadomskiai. Jie palikė naująją valdžią ir bijojo partizanų apsilankymo. Dėl šios priežasties Neviadomskių šeima apsigyveno Rokiškyje, kur jautėsi saugesnė, nes ten jau buvo įsitvirtinę milicijos postai. Jų namas Velniakalnyje stovėjo tuščias.

Kas rytą labai anksti, beveik pus-tamsiu, eidavom į mokyklą pro tuščią Neviadomskių namą. Kartą mano „bendrakeleivis“ pasiūlė išdaužyti „to

komunisto“ namo langus. Turbūt nenorėdamas pasirodyti bailesnis už jį, sutikau su šiuo pasiūlymu. Turėjome atitinkamas priemones, tai yra svaidykles, kurias norėjome išbandyti.

Kitos dienos rytą abu jau buvome pasiruošę ir ėmėme vykdyti mūsų planą – langus daužėme tol, kol mūsų kišenėse pritrūko akmenukų. Neišdaužtus pasilikome kitai dienai. Kitą rytą tęsėme savo darbą su tokiomis didelėmis emocijomis, kad nepastebėjome keliu ateinančio žmogaus. Pamatę jį netoliese, labai išsigandome, skubiai paslėpėme kišenėse savo „ginklus“ ir patraukėme mokyklos link. Ėjome, nebėgome, kad nesukeltume įtarimo. Tačiau

mūsų persekiojas turėjo ilgesnes kojas ir mus pralenkė.

Su draugu nutarėm daugiau nerizikuoti. Tačiau mums grįžus iš mokyklos namo, apie mūsų „darbus“ jau visi žinojo. Pasirodo, kad tas žmogus, kuris mus pralenkė, buvo mokytojas. Jis mane atpažino ir apie viską pranešė namo savininkui Neviadomskiui. Netrukus aplankė ir mano mamą, kuri išgirdusi žinią vos negavo priepuolio.

Ką daryti, kaip gelbėtis, kai sūnus išdaužė valdžios atstovo namo langus? Taigi čia politinis dalykas. Man gresia lengviausia bausmė – pataisos namai arba visos šeimos tremtis į Sibirą. Reikėjo ieškoti išeities, tačiau mes neturėjome pinigų ar vertingų daiktų, kad atsilygintume už nuostolius. Tačiau mama tokioje pavojuje padėtyje parodė nuostabų sumanumą. Tarp tėvelio paliktų drabužių surado jo truputį nešiotą, bet labai gerą kostiumą. Pokario metais toks kostiumas turėjo didelę vertę. Norint jį pritaikyti Neviadomskio ūgiui, reikėjo tikrai kiek patrupinti kelnes. Mama kostiumą gražiai supakavo ir iškeliavo į Rokiškį pas poną Neviadomskį. Pasirodo, kad jis buvo neblogas žmogus, priėmė mamą ir jos atneštą kostiumą ir sutiko, kad per savaitę būtų įstatyti jo namo išdaužtų langų stiklai.

Pokario metais nebuvo parduotuvių, kur būtų galima įsigyti stiklų langams. Tačiau mama vėl parodė savo sumanumą. Kadangi mes gyvenome dideliame name, kurio languose buvo sudėti dvigubi stiklai, ji nutarė išimti vienus stiklus iš neapgyventos namo dalies langų ir juos įstatyti į Neviadomskio namo langus.

Mūsų laimei, ši stikliaus darbą sutiko atlikti geras kaimynas Nakas. Tai buvo labai padorus ir nagingas žmogus, o svarbiausia, kad turėjo stiklams pjaustyti peilį. Stiklų pjovimas ir langų remontas vyko mūsų name. Aš stengiausi kuo nors meistriui padėti, bet gėdijausi pažiūrėti jam į akis.

Tragiškų pasekmių nebuvo turbūt todėl, kad mano draugo mama pažinojo žmones, einančius aukštą pareigą naujoje valdžioje. Turbūt nenorėjo viso to kelti aikštėn, nes būtų nukentėjęs taip pat jis ir jo šeima.

Taigi šitaip būna, kai neatsakingi vaikai pradeda kištis į politiką.

DVYNUKAI

Ruošdamas duomenis mūsų giminės genealoginiam medžiui, neradau tarp artimiausiųjų dvynukų. Buvau tikras, kad jų nebuvo. Pasirodė, kad didžiausias sąmyšis su dvynukais yra tiesiogiai susijęs su manim.

Norėdamas visa tai išaiškinti, vėl turiu grįžti į paskutinius karo metus, kuomet rusų frontas artėjo prie Lietuvos, o vokiečiai traukėsi į vakarus. Tėvelis dirbo Rokiškio mieste vaistininku. Be to, turėjo du ūkius: vieną 12 ha Velniakalnio kaime prie Rokiškio, kitą – 42 ha netoli Žiobiškio. Abu buvo išnuomotai. Žinojome, kad tėvelis, turintis du išnuomotus ūkius, rusams užėmus Lietuvą, bus priskirtas prie buožių luomo ir kaip liaudies išnaudotojas gali būti ištremtas į Sibirą. Norėdami išvengti tokio likimo, tėveliai, kaip ir dauguma Lietuvos inteligentijos, nutarė trauktis į vakarus.

Visa kelionė – tai ilga istorija. Kaip jau minėjau, išvažiavome dviem vežimais: vienu tėtis su mano broliais, kitu – mama, aš ir sesutė. Netoli pasienio naktį bombarduojant mūsų vežimai išsiskyrė. Ieškojome vieni kitų kelias dienas, bet nepavykus susirasti su mama ir sesute grįžome atgal į Lietuvą. Tik po beveik dvejų metų gavome tėvelio laišką iš Lenkijos. Sužinojome, kad tėvelis ir broliai yra gyvi, kad jie pasiekė Lenkiją ir apsigyveno miestelyje Miastko, ne taip toli nuo Slupsko.

Tuomet mama pradėjo rūpintis dėl išvykimo į Lenkiją. Po didelių vargų (tai tęsėsi beveik trejus metus) leido mums išvažiuoti. Kai susitikome po penkerių metų priverstinio

išsiskyrimo, labiausiai mane nustebino tai, kad aš ir pusantrų metų už mane vyresnis brolis Stasys tapome dvynukais. Tik tuomet išgirdome visą istoriją apie jų kelionę ir išgyvenimus nuo mūsų pasimetimo. Ir apie tai, kaip aš ir brolis pasidarėme dvynukais.

Pasirodo, kad kai mes sąmyšyje pasimetėme, jie kartu su dauguma pabėgėlių ir vokiečių frontu traukėsi toliau į vakarus. Kai frontas truputį apstovėjo, vokiečiai visus gyventojus ir stovyklose apgyvendintus pabėgėlius (tarp jų ir daugiau kaip 14 metų jaunimą) varė kasti apkasų. Kadangi brolis Stasys tuomet jau buvo 14 metų, tai turėjo eiti kartu su tėveliu. Stovykloje būtų likęs vienas 10-metis Algis. Tuomet tėtis vokiečių stovyklos viršininkui parodė mano gimimo metrikus ir Stasys, kaip 12-metis, galėjo likti su broliu Algiu stovykloje. Ir taip tolesnėje kelionėje, ir vėliau, kai apsisusto galutinai miestelyje Miastko (iš pradžių dar prie vokiečių valdžios, o vėliau, jau praėjus frontui, susiformavus lenkų valdžiai), – visą laiką jis naudojosi lyg pasu tais mano gimimo metrikais. Taigi taip ir likome dvynukai.

Bet tai dar ne viskas... 1990 metais, kai Lietuva ir Lenkija atgavo nepriklausomybę, aš, jau turėdamas Lenkijos pilietybę, kreipiausi į Lietuvos ambasadą Varšuvoje dėl Lietuvos pilietybės sugražinimo. Privalėjau įrodyti ryšį su Lietuva ir kartu su kitais dokumentais pristatyti savo gimimo metrikus. Nelaukdamas nuvykau į Rokiškio civilinės metrikacijos skyrių. Paprašiau išduoti mano gimimo metrikus. Po trumpo laiko sugrįžusi iš archyvo darbuotoja pranešė, kad surado mano tėvelio dokumentus ir gimimo metrikus, bet čia įrašyta, kad gimęs ne berniukas, o mergaitė Liudvika Taliunevičiūtė. Aiškinau, kad galbūt buvo padaryta klaida įrašant bažnyčios krikšto knygoje. Gal zakristijonas, kuris rašė duomenis, apsirikio, gal neužgirdo vaiko vardo, o gal jau buvo pasivaišinęs stikliuku degtinės.

Metrikacijos skyriaus darbuotoja svarstė, kaip visa tai reikėtų formaliai sutvarkyti. Reikėtų kreiptis į teisumą, rasti liudininkus, panaikinti tuometinius gimimo metrikus, kur įrašyta mergaitė, o išrašyti naujus jau dėl berniuko. Svarstė taip pat, ar negalėję gimti dvynukai. O gal buvusi mergaitė, vardu Liudvika? Aiškinau, kad taip nebuvo, bet ponia negalėjo tuo patikėti. Mat kaip aš galįs žinoti, jeigu tuomet buvau kelių dienų kūdikis.

Po ilgų svarstymų skyriaus darbuotoja sutiko su mano argumentais ir laužydama biurokratinis apribojimus išrašė metrikus dėl berniuko. Esu jai už tai labai dėkingas. Išvažiauvau iš Rokiškio laimingas, turėdamas gimimo metrikus, liudijančius mano vyrišką lytį. Ir tas dokumentas be priekaištų padėjo man susigrąžinti Lietuvos valstybės pilietybę.

(Pabaiga)

Visi šie metai – tai įvairiaspalviai gyvenimo puslapiai.

Karo audra nubraukė jaunystės žiedą.

Negailestingai grūdino pokaris.

Šie išgyvenimai ir Šeimos puoselėjamos – žmogiškosios ir tikėjimo – vertybės tiesė kelią prasmingam Gyvenimui.

Nebuvo lengvas, tačiau brandus, o auštantis rytas teikė vis naujų vilčių ir džiaugsmo.

Ne viena išgyventa akimirka versdavo apsispręsti.

Tad šiandien jaučiama gili sąžinės ramuma.

Gal tai ir yra raktas į amžiškumą...

Brangus Petrai, Tėveli ir Seneli,

Jūs esate mums įkvėpimas ir dorą gyvenimo šaltinis.

Su 95-uoju gimtadieniu **Petrą Venslauską** nuoširdžiai sveikina

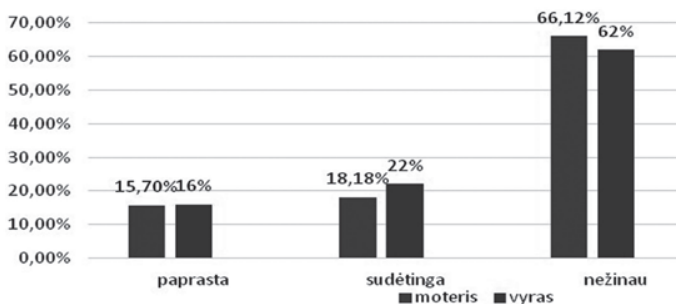
Žmona Onutė, sūnūs su šeimomis, sesuo Elė

Punsko valsčiaus socialinių problemų įvertinimas

Tęsinys.

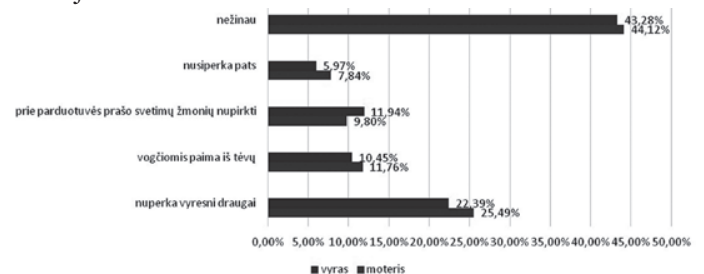
Pradžia „Aušros“ 2021 m. 7 nr.

Moksleivių nuomonė dėl to, ar paprasta įsigyti alkoholio jų gyvenamojoje vietoje, skiriasi. 22 proc. berniukų ir 18,18 proc. mergaičių atsakė, kad tam tikroje vietovėje sudėtinga įsigyti alkoholio. 16 proc. berniukų ir 15,70 proc. mergaičių pareiškė, kad Punsco valsčiuje nėra sudėtinga įsigyti alkoholio. Likusieji 62 proc. berniukų ir 66,12 proc. mergaičių neturi nuomonės.

59 diagrama. Jeigu norėtum savo vietovėje įsigyti alkoholio, tai padaryti būtų...

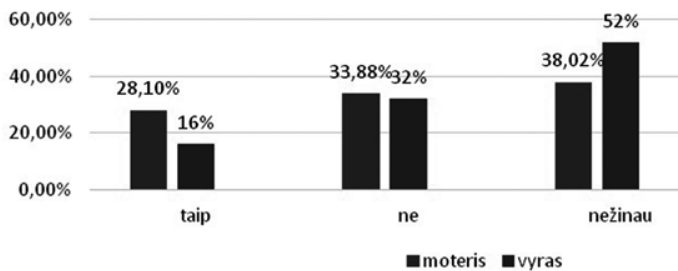
Be to, moksleiviai pasakojo, kaip jų bendraamžiai gali įsigyti alkoholio. Dažniausiai jo nuperka vyresni draugai (22,39 proc. berniukų, 25,49 proc. mergaičių), o dalis moksleivių (43,28 proc. berniukų ir 44,12 proc. mergaičių) atsakė „nežinau“. Tai gali reikšti, kad jiems alkoholio vartojimo tema neaktuali.

60 diagrama. Kaip jaunimas Tavo vietovėje gali įsigyti alkoholio?

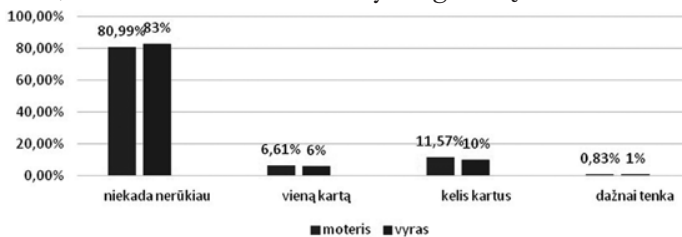
Su alkoholio vartojimu susijusi taip pat nikotino vartojimo problema. Nepaisant to, kad šiuos gaminius leidžiama vartoti asmenims nuo 18 metų amžiaus, jaunimas be jokių problemų gali įsigyti cigarečių. Cigarečių rūkymas

jaunystėje yra pavojingas, nes jauni žmonės greičiau tampa nuo jų priklausomi ir jiems sunkiau išsivaduoti iš priklausomybės. Cigaretės visų pirma kenkia rūkančiam, bet ir kitiems šalia esantiems asmenims. Moksleiviai (16 proc.) ir moksleivės (28,10 proc.) patikina, kad jų bendraamžiai rūko cigaretes. 52 proc. berniukų ir 38,02 proc. mergaičių nežino, ar šis reiškinys pasireiškia tarp jų pažįstamų ir bendraamžių. Be to, 32 proc. berniukų ir 33,88 proc. mergaičių teigia, kad jų bendraamžiai nerūko cigarečių.

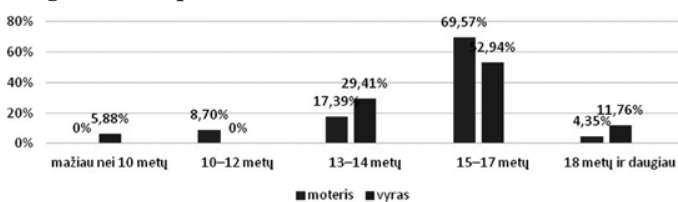
61 diagrama. Ar Tavo bendraamžiai rūko cigaretes?

Be to, 83 proc. berniukų ir 80,99 proc. mergaičių patikino, kad niekada nebandė rūkyti cigarečių.

62 diagrama. Kiek kartų gyvenime (jeigu teko) bandei rūkyti cigaretes?

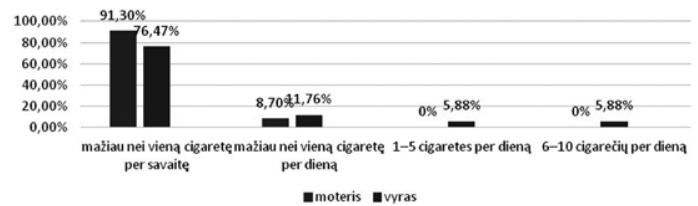
Moksleiviai, kurie pareiškė, kad rūko cigaretes, buvo paprašyti patikslinti, kiek jiems buvo metų, kai pradėjo rūkyti. Berniukai pirmą kartą užsirūkė, kai jiems buvo: mažiau nei 10 metų (5,88 proc.), 10–12 metų (8,70 proc.), 13–14 metų (17,39 proc.), 15–17 metų (69,57 proc.) bei 18 metų ir daugiau (4,35 proc.). Mergaitės pirmą kartą užsirūkė būdamos: 10–12 metų (8,70 proc.), 13–14 metų (17,39 proc.), 15–17 metų (69,57 proc.) bei 18 metų ir daugiau (4,35 proc.).

63 diagrama. Kokio amžiaus būdamas(-a) surūkei pirmą cigaretę?

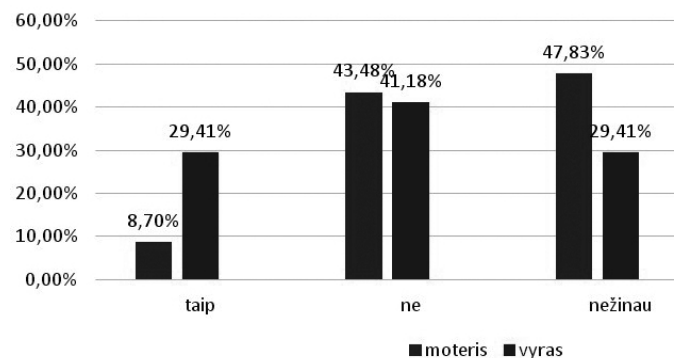
Džiugina tai, kad dauguma berniukų (76,47 proc.) ir

mergaičių (91,30 proc.), kurie pareiškė, kad rūko, daro tai retai, nes jie surūko mažiau nei vieną cigaretę per savaitę.

64 diagrama. Kaip dažnai rūkei cigaretes per PASTARĄSIAS 30 DIENŲ?

Jaunieji gyventojai pareiškė taip pat (41,18 proc. berniukų, 43,48 proc. mergaičių), kad jų tėvai nežino apie tai, jog jie rūko cigaretes. Likusioji 29,41 proc. berniukų ir 8,70 proc. mergaičių dalis patikina, kad jų tėvai apie tai žino.

65 diagrama. Ar tėvai žino, kad rūkai cigaretes?

4.3 Vaikų ir jaunimo požiūris į narkotikų vartojimo problemą

Šiuolaikiniame pasaulyje iki šiol nematytu mastu pasitebimas narkotinių medžiagų vartojimas. Ypač tarp jaunų žmonių, kurie dažnai net nesuvokia grėsmės, apsisvaiginimas tampa alternatyva – gyvenimo būdu. Su šia visuomenės problema susidūrė daugybė šalių, ypač Vakarų šalys, ji neaplenkė ir mūsų. Jau nuo pat pradžių ji vystėsi dinamiškai. Tyrimai rodo, kad vis jaunesni vaikai deklaruoja, jog vartoja psichoaktyvias medžiagas bei alkoholį ir nikotiną. Brendimas – tai ypatingas laikotarpis jaunų žmonių gyvenime, todėl jie bando vartoti psichoaktyvias medžiagas. Tai bandymas tenkinti tam tikrus brendimo laikotarpiui būdingus poreikius: integracija su bendraamžiais, nepriklausomybės nuo suaugusiųjų demonstravimas bei tapatybės išreiškimas.

(Bus daugiau)